

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ Ι'

ΣΑΒΒΑΤΟΝ 11 ΙΟΥΝΙΟΥ 1932

ΑΡΙΘ. 24

ΑΙ ΔΥΣΚΟΛΙΑΙ

Δὲν ὑπάρχει τίποτε εἰς τὸν κόσμον, μέγα ἢ μικρόν. ἢ ἐκτέλεισι τοῦ ὁποίου νὰ μὴ ἐνέχη καὶ δυσκολίας τινάς, μεγάλας ἢ μικράς. Ἐὰν ὁ κανὼν οὗτος ἰσχύῃ διὰ πᾶσαν τοῦ βίου λεπτομέρειαν, ἀποδεικνύεται ἔτι περισσότερον ἰσχυρὸς προκειμένου περὶ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν καλῶν ἀποφάσεων, ὅταν μάλιστα αὐταὶ ἔρχονται εἰς σύγκρουσιν πρὸς μίαν ἐπικρατούσαν ἤδη πραγματικότητα. Καὶ ἔνεκα τούτου συνήθως οἱ ἄνθρωποι ἀποτυγχάνουσιν εἰς τὰς προσπάθειάς αὐτῶν ἄλλοι διότι δὲν ὑπολογίζουσιν ἐκ τῶν προτέρων τὰς δυσκολίας, πρὸς ἃς θὰ ἔχωσι ν' ἀντιπαραίωσιν ἐν τῇ ἐπιδιώξει τῶν σκοπῶν των, καὶ καταλαμβάνονται ὑπ' αὐτῶν τελείως ἀπαράσκευοι καὶ ἀνίκανοι, ἄρα, διὰ τὴν νίκην ἄλλοι, διότι, καίτοι ἀναμένουσι καὶ ὑπολογίζουσι τὰς δυσχερείας καὶ εἶναι ἔτοιμοι διὰ τὴν ἀντιμετώπισίν των, κουράζονται ἐν τούτοις κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἀγῶνος καὶ ἐγκαταλείπουσι τούτον ἄλλοτε μὲν τελείως ἀτελεσφόρητον, ἄλλοτε δὲ μὲ ἐλάχιστα μόνον ἀποτελέσματα, εἰς τὰ ὁποῖα ἀρκοῦνται τότε ὑπὲρ τὸ δέον ἱκανοποιημένοι διότι ὑποκύπτουσιν εἰς τὴν ὑποσυνειδητὸν ἐπιθυμίαν ν' ἀναπαυθῶσιν ἀπὸ τῶν κόπων ἐνὸς ἀγῶνος τόσοσιν μοχθηροῦ. Ὑπάρχουσιν ἐν τούτοις καὶ δυσχερείαι, αἵτινες, παρὰ πάντα ὑπολογισμόν, ἐμφανίζονται ὅλως ἀδοκῆτως τὴν τελευταίαν στιγμὴν, καὶ ἄλλαι δυσχερείαι, ὧν ἡ δύναμις ἀποδεικνύεται ἀνωτέρα ἐκείνης, ἣν διαθέτει ὁ ἀγωνιζόμενος. Εὐδρισκόμεθα πάντοτε ἐνώπιον τοῦ αὐτοῦ σκληροῦς ἀδυσωπλήτου νόμου τῶν δυσχερειῶν, ὅτι δῆποτε κἂν ἐπιχειρήσωμεν, καὶ ἡ ἐπιτυχία ἐξαργυρᾶται κυρίως ἐκ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν ἀντιμετωπίζομεν αὐτάς. Εἶναι βέβαιον ἐν πάσῃ περιπτώσει, ὅτι καὶ αὐταὶ αἱ στοιχειωδέσταται καὶ ὅλως ἀσυνειδήτως ὑπὸ τῶν ἐνηλίκων τελούμεναι σωματικαὶ κινήσεις τοῦ ἴστασθαι, τοῦ τρώγειν, τοῦ βαδίζειν, τοῦ νίπτεσθαι, ἀποτελοῦσιν ἄθλους πραγματικοὺς διὰ τὴν νηπιακὴν ἡλικίαν, πρὸς τὴν ἡλικίαν δὲ ταύτην ὁμοιάζει πᾶσα ἀρχή, ἣτις εἶναι, κατὰ τὸ κοινὸν λόγιον, ἐκ φύσεως δύσκολος.

Οὐδὲν ἄρα τὸ ἐκκλησιακόν, ἐὰν συναντηθῶσι δυσ-

χερείαι καὶ ἐν τῇ ἐπιδιώξει τῆς ἐφαρμογῆς τῶν καλῶν ἀποφάσεων τοῦ Α'. Συνεδρίου τοῦ Κλήρου τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς καὶ ἐν τῇ προσπάθειά τῆς ἐν τοῖς ἔργοις ἐνσαρκώσεως τῶν ἀναμφισβητήτου εὐλικρικρινείας ἀγαθῶν διαθέσεων τῶν μελῶν αὐτοῦ. Ἀκριβῶς δ' εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο προσφέρουσι πολὺ κακὴν ὑπηρεσίαν εἰς τὸ ἔργον τῆς Ἐκκλησίας οἱ ἀπαισιοδόξως πρὸς τὸ μέλλον ἀτενίζοντες καὶ ἐκ τῶν προτέρων ἀποκλείοντες τὴν δυνατότητα τῆς ἐπιτυχοῦς διεξαγωγῆς ἀγῶνος τόσοσιν ἱεροῦ, ὅσον ἱερά εἶναι τοῦ ἱεροῦ Κλήρου ἢ ὑποχρέωσις, ὅπως μεριμνᾷ καὶ ἀγωνίζεται διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ ποιμνίου.

Οὐδεὶς δύναται ν' ἀρνηθῇ ὅτι θὰ ὀρθωθῶσιν εὐθὺς ἀμέσως ἵνα ἐμποδίσωσι τὴν προσπάθειαν πλείσται ὅσαι δυσκολίαι. Ἀφ' ἐνός, ἡ μακρὰ ἐν τισὶ κακῇ συνήθειᾳ Κλήρου καὶ λαοῦ καὶ ἡ κεκτημένη ἐκατέρωθεν ταχύτης ἐν τῇ ἐπιπολαίᾳ τῶν ἱερωτάτων διαχειρίσει, ἡ ἀγνωσία μεγάλῃς μερίδος τοῦ ἐφημεριακοῦ Κλήρου καὶ τὸ ἀκατήχητον τῆς πλειονότητος τοῦ λαοῦ, ἡ μοιραία σύγκρουσις πρὸς ἀτομικὰ μικροσυμφέροντα καὶ πρὸς ἐρριζωμένας προλήψεις, ἡ κρισιμότης τῶν περιστάσεων καὶ ἡ ὑλοφροσύνη τοῦ αἰῶνός μας, ἡ ἔλλειψις καὶ τῶν στοιχειωδῶν πολλάκις μέσων καὶ αὐτῇ ἢ περὶ τοῦ ἔργου μερίμνα τῶν ἐφημεριῶν γεννῶσι πλείστας ὅσας ἀφορμὰς πικριῶν ἀφ' ἑτέρου, ἢ παρὰ ταῖς ἀνωτέρας λεγομένας τάξεις τῆς κοινωνίας παρατηρουμένη πολλάκις ἐγωϊστικὴ τῶν ἱερῶν περιφρονησις καὶ ἡ παρὰ τοῖς πενεσετέροις σκόπιμος τῆς θρησκείας καὶ τῶν ἐκπροσώπων αὐτῆς κατασυκοφάντησις, τὸ πλῆθος τῶν ξένων προπαγανδῶν καὶ ἡ τεραστία δύναμις, ἣν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας διαθέτει ἡ διάδοσις τοῦ ποικιλομόρφου ψεύδους, ὁ χαρακτηριζῶν τὰς μεσαίας τάξεις πιθηκισμὸς καὶ τὸ πρὸς τὰς λαϊκὰς πνευματικὰς ἀνάγκας ἀπροσάρμοστον ἐν πολλοῖς τοῦ σχολείου ἔχουσιν ἤδη δηλητηριάσει τὴν ἀτμόσφαιραν ἢ ἔλλειψις, τέλος, ἐνότητος καὶ συνεργασίας ἐν τῇ ἐπιδιώξει τῶν πνευματικωτέρων σκοπῶν, ἢ οὐχὶ σπανίως ἐκδηλουμένη ἐριστικὴ διάθεσις, καὶ ἡ τόσοσιν φυσικὴ φαίνεται, παρ' ἡμῖν τοῖς Ἑλλησι τάσις τοῦ συνδέειν τὰς ἀρχὰς πρὸς τὰ πρόσωπα, οὕτως ὥστε τίποτε σχεδὸν νὰ μὴ δύναται νὰ γίνῃ χωρὶς νὰ ἔχη

προσωπικὸν χαρακτῆρα παραλύουσι τὴν δραστηριότητα καὶ διασπῶσι τὰς δυνάμεις. Ἀλλὰ ἀκριβῶς ἐπὶ πάντων τῶν σημείων τούτων ἐπέστησαν τὴν προσοχὴν Κλήρου καὶ Λαοῦ οἱ ῥήτορες τοῦ Συνεδρίου καὶ ἀκριβῶς πρὸς τὰς δυσκολίας ταύτας πρόκειται νὰ γίνῃ ὁ ἀγὼν.

Ἐὰν ἔχωμεν συναίσθησιν τῆς ἱερότητος τῶν στιγμῶν τοῦ «ἐσχάτου καιροῦ», ὃν διερχόμεθα, κατὰ τὴν προσφρεστάτην ἔκφρασιν εὐσεβοῦς καθηγητοῦ, δὲν θὰ σταματήσωμεν ἐνώπιον τῶν δυσκολιῶν, ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι εἶναι πολλὰ καὶ μεγάλα. Ἀπ' ἐναντίας ἀκριβῶς διότι, ὑπὸ τοιούτων ἐχθρῶν ἀπειλούμεθα, ἀκριβῶς διότι, ὅσον ὁ καιρὸς προχωρεῖ, τόσον τὰ πράγματα θὰ γίνωνται καὶ χειρότερα, τόσον καὶ αἱ δυσκολίαι θὰ εἶναι περισσότεραι καὶ μεγαλύτεραι, ἀκριβῶς διὰ ταῦτα πάντα ἐπιβάλλεται πίστις ἐπὶ τὴν ἱεράν ἀποστολὴν τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐπὶ τὴν ἀκατάβλητον δύναμιν τῶν εἰς χεῖρας τῶν ἱερέων τοῦ Θεοῦ ἐμπειπιστευμένων ἱερῶν μέσων ἁγιασμοῦ καὶ διδασκαλίας τοῦ χριστεπωνύμου πληρώματος. Ἡ δύναμις αὕτη εἶναι πραγματικὴ, διότι ἡ «ἐξουσία τοῦ πατεῖν ἐπάνω ὄφρων καὶ σκορπίων καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ» εἶναι θεόδοτος· ἀρκεῖ ὡς τοιαύτη νὰ ἀσκήται ὑπὸ τῶν λειτουργῶν τῆς Ἐκκλησίας, ἥτοι νὰ εἶναι ἐνσυνείδητος τόσον ὥστε, ἐν τῇ ὑπὲρ τοῦ ποιμνίου μερίμνῃ, ὁ Θεός, κατὰ τὸ ἀποστολικόν, νὰ ἦνε πάντοτε «ὁ ἐνεργῶν ἐν ἡμῖν καὶ τὸ θέλειν καὶ τὸ ἐνεργεῖν» (Φιλιπ. β' 13), ὁπότε ἀποβαίνομεν ὄντως «Θεοῦ συνεργοί» (Α' Κορ. γ' 9).

Ἡ ἱερά παραδοσις

Ἰκανὸς ἐσχάτως ἐγένετο λόγος περὶ τῆς ἱερᾶς Παραδόσεως, τὴν ὁποίαν ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία θεωρεῖ ὡς δευτέραν πηγὴν τῆς Θείας Ἀποκαλύψεως. Ἡμεῖς οἱ Ὁρθόδοξοι, κρατοῦντες πιστῶς τὰ ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν Ἁγίων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας παραδοθέντα ἡμῖν, ἐχόμεθα καὶ θὰ ἐχώμεθα πάντοτε τῆς γνώμης ὅτι ἡ Παράδοσις εἶναι τόσον ἀπαραίτητος διὰ τὴν Ἐκκλησίαν ὅσον καὶ ἡ Ἁγία Γραφή καὶ ὡς ἀπόδειξιν τῆς τοιαύτης χρησιμότητος καὶ σημασίας αὐτῆς θὰ προβάλλωμεν τὸ γεγονός ὅτι χάρις εἰς τὴν ἱεράν Παράδοσιν ἐτηρήσαμεν μέχρι τοῦδε ἀνόθευτον καὶ γνησίαν τὴν διδασκαλίαν τῆς Μιᾶς ἀδιαίρετου Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας. Μόνον οἱ πάσχοντες ἄγνοιαν δεινὴν τῶν πραγμάτων τῆς Ἐκκλησίας καὶ οἱ προχειρολογοῦντες προκειμένοι καὶ περὶ αὐτῶν τῶν σπουδαιοτέρων ζητημάτων τῆς πίστεως ἡμῶν δύναται νὰ ἔχουν ἄλλοιαν γνώμην ἐπὶ τοῦ ζητήματος. Καὶ εἶναι τόσον καταστρεπτικὰ τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἀπαρνήσεως τῆς ἱερᾶς Παραδόσεως δι' ὅλας τὰς θρησκευτικὰς ἐκείνας ὁμολογίας, καὶ ὁμάδας, αἱ

ὁποῖα διεμορφώθησαν μετὰ τὴν μεγάλην Μεταρρυθμίσιν ἐν τῇ Δύσει τοῦ 17ου αἰῶνος, καὶ τοσαύτη σύγχυσις βαθμηδὸν ἐδημιουργήθη εἰς τὰς τάξεις αὐτῶν λόγῳ τῆς καταρσίσεως παρ' αὐτοῖς τοῦ κύρους τῆς ἱερᾶς Παραδόσεως, ὥστε ἐν τοῖς νῦν καιροῖς ἀκούονται ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν φωναὶ μεμονωμένα μὲν, πυκνότεραι ὅμως σὺν τῷ χρόνῳ ἀποβαίνουσαι, ὑπὲρ τῆς ἀναγνωρίσεως τοῦ ἀσφαλοῦς τούτου γνώμονος τῆς πίστεως, χάρις εἰς τὸν ὁποῖον, ἴσως, θὰ σταματήσῃ ἡ προϊούσα διάλυσις, καὶ ἡ διάρρηξις τῶν μελῶν τῶν ὡς ἄνω ὁμολογιῶν καὶ ὁμάδων εἰς ἄλλας Ἐκκλησίας. Μεταξὺ αὐτῶν τῶν Λουθηρανῶν τῆς Γερμανίας ἤδη ἐσημειώθη κίνησις σταθερωτέρα καθ' ἡμέραν καθισταμένη ὑπὲρ τῆς ἐπισήμου υἰοθετήσεως ποσοῦ τινος Παραδόσεως· ἡ δὲ Ἀγγλικανικὴ Ἐκκλησία διὰ τῶν ἀντιπροσώπων αὐτῆς κατὰ τὸν παρελθόντα Ὀκτώβριον ἐν τῇ μετὰ τῶν Ὁρθοδόξων συναντήσῃ αὐτῶν ἐν τῷ Παλατίῳ τοῦ Λάμπεθ ἔκαμε τὸ πρῶτον ἐπίσημον καὶ ἀποφασιστικὸν βῆμα πρὸς τὴν ἀναγνώρισιν τῆς ἱερᾶς Παραδόσεως, ἀποδεξιμένην διατύπωσιν, ὅσον ἀφορᾷ τὴν σημασίαν αὐτῆς, τὴν ὁποίαν ἀδιστακτικῶς θὰ ὑπέγραφε πᾶς ὀρθόδοξος θεολόγος.

Ἡ ἐπιτευχθεῖσα ἐκείνη συμφωνία, μολοντί δὲν ἐξήρθη δεόντως ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων ἐν τῷ ἐκκλησιαστικῷ ἡμῶν τύπῳ, δέον νὰ θεωρηθῇ κεφαλαϊώδης καὶ δὴ ὡς ἡ πρώτη θετικὴ καὶ οὐσιώδης πρόοδος ἥτις ἐσημειώθη εἰς τὰς σχέσεις τῆς Ἀγγλικανικῆς καὶ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Δοθέντος ὅτι ἱστάμεθα ἤδη ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἐδάφους καὶ ἀναγνωρίζομεν τὰ αὐτὰ πορίσματα, ἐκ τῶν ὁποίων θὰ ἐξαρτηθῇ ἡ λύσις τοῦ μεγάλου θεωρήματος, τῆς βαθμιαίας δηλονότι προσεγγίσεως τῶν δύο Ἐκκλησιῶν καὶ τῆς τελικῆς ἐνώσεως αὐτῶν, ἡ περαιτέρω ἡμῶν ἐργασία διευκολύνεται μεγάλως. Ἄν ὄντως ἡ Ἀγγλικανικὴ Ὁμολογία ἀποδέχεται καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν αὐτῆς τὴν ἱεράν Παράδοσιν, ὡς ἀντελήφθη αὐτὴν ἡ Ὁρθοδοξία, δὲν θὰ εἶναι δύσκολον εἰς μελλούσας συναντήσεις τῶν ἀντιπροσώπων αὐτῆς μεθ' ἡμῶν νὰ ἐπιτευχθῇ συμφωνία καὶ ἐπὶ ἄλλων σημείων. Δὲν θὰ ἔχωμεν παρὰ νὰ ἀνατρέχωμεν ὁμοῦ μετ' αὐτῶν εἰς τὴν Παράδοσιν τῆς Ἐκκλησίας. Χρησιμοποιοῦντες ταύτην ὡς κανόνα τῶν συζητήσεων ἡμῶν θὰ ἀποδεχόμεθα ὡς ὀρθὸν τὸ ὑπ' αὐτῆς ὑποδεικνυόμενον. Ἐννοεῖται ὅτι λόγῳ τῶν συζητήσεων, αἱ ὁποῖαι ἐγένοντο κατὰ τὰ τελευταῖα τρία ἰδίως ἔτη ἐν Ἀγγλίᾳ μετὰ Ἀγγλικανῶν καὶ Ὁρθοδόξων, τὸ περὶ παραδόσεως ἐνδιαφέρον ἀνεξωογονήθη. Ἐνῶ ἄλλοτε ἐθεωρεῖτο ἀπόκλισις ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τῆς Μεταρρυθμίσεως πᾶσα περὶ αὐτοῦ συζητήσις, ἤδη συχνά—πυκνά γίνεται λόγος καὶ ἐν θεολογικοῖς συνεδρίοις καὶ ἐν τῷ περιοδικῷ τύπῳ τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ δὲ Ἀγγλοκαθολικὴ λεγομένη μερὶς τῆς Ἀγγλικανικῆς Ὁμολογίας ἀνεκδοκίμως ἀποδέχεται τὴν ἱεράν Παράδοσιν ὡς πράττουσι τοῦτο ἡ Ὁρθόδοξος καὶ ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία. Τὸ δὲ ἐνδιαφέρον εἶναι ὅτι καὶ ὁμάδες θρησκευτικαὶ ἀποσπασθεῖσαι ἀπὸ τῆς ἐπισήμου Ἐκκλησίας τῆς Ἀγγλίας καὶ συμπήξασαι τὰς λεγομένας Ἀναμορφώτους ἐκκλησιαστικὰς Κοινότητας καὶ διασπᾶσασαι πάντα

δεσμὸν μετὰ τοῦ παρελθόντος καὶ ἀπολακτίσασαι θεμελιώδεις τῆς Ἐκκλησίας θεσμοὺς μαρτυρομένους ὑπὸ τῆς παραδόσεως, ἤδη καὶ αὐταὶ ἀναγνωρίζουσι τὴν ἀνάγκην τῆς ἀναστηλώσεως τοῦ κύρους τῆς τελευταίας.

Αὐτὴ ἡ φορὰ τῶν πραγμάτων ἀναγκάζει τοὺς τολμηροτέρους ἴσως ἐκ τῶν ἀντιπροσώπων αὐτῶν νὰ ἀφίψωσι κραυγὴν διαμαρτυρίας κατὰ τῆς μελετωμένης ψευδοθεσεως θεσμῶν ἀντικειμένων εἰς τὰς ἀρχάς τῆς Ἀγίας Γραφῆς, κατ' αὐτοὺς, τῆς Ἀγίας Γραφῆς καὶ Ἱερᾶς Παραδόσεως, καθ' ἡμᾶς. Πρὸ πινῶν ἡμερῶν λ. χ. εἰς τῶν ἐπισήμων ἀντιπροσώπων τῆς Προεσβυτεριανῆς Ἐκκλησίας τῆς Σκωτίας ἦϊας διαμορφωθείσα κατὰ τοὺς ἀγῶνας 1642—1649, τοὺς μεταξὺ τῆς Βουλῆς τῶν Κοινοτήτων καὶ τῆς τῶν Λόρδων ἀπρηνήθη τὸν θεσμὸν τῶν Ἐπισκόπων ἐξ οὗ καὶ προεσβυτεριανῆ, ὁ Dr Norman Maclean, κηρύττων ἐν μᾶ τῶν Ἐκκλησιῶν τοῦ Ἐδουμβούργου, τῆς πρωτεύουσας ταύτης τῆς Σκωτίας καὶ τοῦ Προεσβυτεριανισμοῦ, κατέκρινε μετὰ δυνάμεως πολλῆς τὴν ἰδέαν ὅτι δύνανται καὶ γυναῖκες νὰ γίνωνται δεκταὶ εἰς τὸν Κλήρον, ὡς ὄπλον ἐν τοῖς ἐπιχειρήμασιν αὐτοῦ χρησιμοποιοῦσας τὴν Παράδοσιν. Ἴδου δὲ τί μεταξὺ ἄλλων εἶπε περὶ τῆς χρησιμότητος καὶ μεγάλης σημασίας αὐτῆς. Παραθέτομεν αὐτὰ ὡς λίαν ἐνδεικτικὰ τῆς ζυμώσεως, ἣτις ἐπιτελεῖται εἰς τὰς θεολογικὰς πεποιθήσεις τῶν ἀριστερωτέρων ἀντιπροσώπων τῆς χριστιανικῆς θρησκείας: « Ἡ παράδοσις, εἶπεν, εἶναι οὐσιώδης διὰ τὴν θρησκείαν. Ἐπὶ τίνας στηρίζεται ἡ Βίβλος; Διατί τὰ βιβλία τῆς Γραφῆς εἶναι ταῦτα καὶ ὄχι ἄλλα; Τοῦτο εἶναι ἡ Παράδοσις. Τὸ οὐσιώδες στοιχεῖον τῆς ἱεροσύνης εἶναι ἡ ἐπίθεσις τῶν χειρῶν τοῦ Ἐπισκόπου ἢ τῶν προεσβυτέρων (κατ' αὐτοὺς). Καὶ διατί τοῦτο; Ἐνεκα τῆς Παραδόσεως. Ἐπὶ τίνας στηρίζεται ἡ κύρωσις τῆς ἡμέρας τοῦ Κυρίου; Ἐπὶ τῆς Παραδόσεως. Ποῖος ἐδημιουργῆσεν τὴν Παράδοσιν ταύτην, ἡ ὁποία τοιοῦτοτρόπως διαμορφώνει τὴν Ἐκκλησίαν; Εἶναι ἡ δημιουργία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Τοῦτο διηνεκῶς ἐμπνέει καὶ ὁδηγεῖ τὴν Ἐκκλησίαν. Καὶ ἀσφαλῶς περιφρονούμεν τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, ἂν ἀγνοήσωμεν τὴν ὑπ' Αὐτοῦ καθοδήγησιν τῆς Ἐκκλησίας διὰ τῶν αἰώνων. Ὀλίγον δὲ σεβόμεθα τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ὅταν παρακαλῶμεν μὲν Αὐτὸ νὰ μᾶς καθοδηγῇ, ἀπομακρυνόμεθα δὲ ἀπὸ τῆς ἐπὶ δέκα καὶ ἐννέα αἰῶνας καθοδηγήσεως Αὐτοῦ. Καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅτι θεωροῦμεν ὅτι τὸ βάρος ὀρισμένης τινὸς παραδόσεως εἶναι ἀνώτερον τῶν δυνάμεων ἡμῶν, δικαιούμεθα ἄρα γε νὰ περιφρονῶμεν αὐτήν; Ἡ ἀπάντησις εἶναι ὅτι οὐδεμία ἐθνικὴ Ἐκκλησία δικαιούται νὰ μεταβάλῃ τὸ ἔθιμον τῆς καθ' ὅλου Ἐκκλησίας. Ἐκκλησία οἷα εἶναι ἡ ἡμετέρα—τοπικὴ τῆς Σκωτίας—δὲν δύνανται ἐννόμως νὰ ἀνατρέψῃ τὴν Οἰκουμενικὴν. Ἀκριβῶς ὅπως ἡ Οἰκουμενικὴ Ἐκκλησία μόνη δικαιούται νὰ διατυπώσῃ τὸ Σύμβολον, τοιοῦτοτρόπως αὕτη μόνη δύνανται ἐννόμως καὶ ἐπωφελῶς νὰ μεταβάλῃ τὴν παράδοσιν τὸσον βαθείας ὅσας ἔχουσιν ὅπως εἶναι αὕτη, ὅτι δ. λ. ν. ἄνθρωποι μόνον δύνανται νὰ χειροτονῶνται ὡς λειτουργοὶ τοῦ Λόγου καὶ τῶν Μυστηρίων. Ἄν ἡ Σκωτικὴ Ἐκ-

κλησία (μόνη) κάμῃ τοῦτο, θὰ τὸ κάμῃ ἐπὶ μεγάλη τιμῇ. Θὰ θέσῃ ἑαυτὴν ἐκτὸς τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας. Θὰ δημιουργήσῃ προχόματα μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῆς Καντουαρίας, τῆς Ἱερουσαλήμ, τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῆς Ρώμης. Τοῦτο θὰ ἐξευμενίσῃ ἴσως μίαν ἢ δύο Κογκρεγκασιοναλιστικὰς Ἐκκλησίας ἐν Γλασκῶβη ἢ ἄλλαχού, ἀλλὰ ταῦτα πράττουσα ἡ Σκωτικὴ Ἐκκλησία θὰ ἐδημιούργει δι' ἑαυτὴν ζωὴν παγερᾶς ἀπομονώσεως ἐν μέσῳ τῆς χριστιανουσύνης. Οὐδὲν τοπικὸν πλεονέκτημα, οὐδεμία ἐξευμενίσις γυναικείων ὁμάδων, οὐδεμία εἰρήνευσις τῶν ἀγωνιζομένων καὶ τῶν ταραχοποιῶν δύνανται νὰ ἀντισταθμίσῃ ἀπάρνησιν θέσεως καὶ αὐθεντίας, ἐν τῇ Ἀγίᾳ, Καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ, ὅσα πραγματικῶς θὰ εἶναι μία τόσον μεγάλη διάσπασις μετὰ τοῦ παρελθόντος. Ἡ Ἐκκλησία ἣτις χωρίζεται τοιοῦτοτρόπως ἀπὸ τῆς Ἀγίας καὶ Καθολικῆς Ἐκκλησίας θὰ συμμερισθῇ τὴν τύχην τοῦ ἀλοσπασθέντος ἀπὸ τοῦ δένδρου καὶ ξηρανθέντος κλάδου».

Λονδίνον, Μάϊος 1932.

† Ο Μ. ΑΡΧΙΜ. ΜΙΧΑΗΛ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΤΟ ΠΕΡΙ ΤΑΣ ΕΝ ΕΥΡΩΠΗ ΡΩΣΙΚΑΣ ΟΡΘΟΔ. ΠΑΡΟΙΚΙΑΣ ΕΓΕΡΘΕΝ ΖΗΤΗΜΑ ΕΞ ΕΠΟΨΕΩΣ ΚΑΝΟΝΙΚΗΣ

Μετὰ τὴν σύγκλησιν τῆς Προκαταρκτικῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ἐν ἀγίῳ Ὁρει προέκυψε ζήτημα μεταξὺ τῆς περὶ τὸν Σεργίον συνόδου καὶ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου ἐξ ἀφ' ἑαυτῶν τῶν ἐν τῇ Δυτικῇ Εὐρώπῃ ῥωσικῶν ἐνοριῶν, τῶν ὑπὸ τὴν διαίκτησιν τοῦ Μητροπολίτου Εὐλόγιου. Ἐνταθεῖσάν δ' ἔνεκα τούτου τῶν μεταξὺ Σεργίου καὶ Οἴκουμ. Πατριαρχείου σχέσεων ἐδημιουργήθη κατάστασις πραγμάτων χεῖρῶς ἰδιαιτέρας μελετηρῆς, εἰς τὴν ὁποίαν καὶ προδιδιομεν.

α) Ἐκκλησιαστικὴ θέσις Εὐλόγιου.

Αἱ σχέσεις τοῦ ἐν Πικρισίῳ ἐδρεύοντος ὑπερροῦλου Μητροπολίτου Εὐλόγιου πρὸς τὴν ἐν Ρωσίᾳ κεντρικὴν ἔκκλησιν, διαίκτησιν αὐτοῦ, ἐξ ἧς εὐτοῦς ἤθελε νὰ ἐξαρτᾶται, ἐκκλονισθησαν δι' οὐκαζίου τοῦ Τύχωνος καὶ τῆς πρ' αὐτῷ Ἱ. Συνόδου καὶ τοῦ Ἀνωτάτου Ἐκκλησιῶν. Συμβουλίου ἀπὸ 8 Ἀπριλίου 1921, δι' εὐτοῦ εὐτοῦς δωρισθῆ, ὅπως διοικῆ μετὰ δικαιοματίων ἐπαρχιακοῦ ἐπισκόπου τὰς ἐν τῇ Δυτικῇ Εὐρώπῃ Ρωσικὰς ἔκκλησίας, παρασχεθείσης καὶ τῆς συναινεσεως τοῦ Μητροπολίτου Πετροπολεως Βενιαμίν, ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ ὁποῦ διετέλουν πρότερον αἱ ἔκκλησῖαι αὐταί. Τὸ οὐκάκιον τοῦτο ἐπανελήφθη τῇ 7 Μαΐου

1) Ἴδε τὴν ἀπὸ 5-2-1931 ἐπιστολὴν τοῦ Εὐλόγιου πρὸς τὸν Οἰκουμ. Πατριάρχον ἐν «Ὁρθοδοξία» Μαρτίου 1931 σελ. 160. Ὡς ἐπαρχιακὸς ἐπίσκοπος ὁ Εὐλόγιος εἶχε περὶ ἑαυτὸν καὶ τὴν Ἐπαρχιακὴν συνέλευσιν καὶ Σύνοδόν τινα ἐπισκόπων, προεβῆ δὲ καὶ εἰς χειροτονίας ἀρχιερέων, ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τῆς κατὰ τὸ 1931 ληφθείσης ἀποφά-

1922 ἐξ ἀφορμῆς τῆς καταργήσεως ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ πατριάρχου Τύχωνος τῆς συνόδου τῶν Ρώσων ἐπισκόπων τοῦ Κάρλοβιτς¹.

Ὅταν μετέπειτα ὁ Σέργιος, ἀναλαβὼν τὰ καθήκοντα τῆς Τοποτηρητείας καὶ παρασκευάζων τὴν νομιμοποίησιν τῆς θέσεως αὐτοῦ παρὰ τοῖς Σοβιετ, ἐζήτησε νὰ κανονίσῃ καὶ τὴν ἀπέναντι τῶν Σοβιετ στάσιν τῶν ὑπερορίων κληρικῶν, ἀπηύθυνε τὴν ἀπὸ 10 Ἰουνίου 1926 ἐγκύκλιον πρὸς πάντας τοὺς ἐπισκόπους τῆς Ρωσίας, ἐν τῇ ὁποίᾳ ὡς πρὸς τοὺς ὑπερορίους σημεῖοι, ὅτι παρασύρονται ὑπὸ τῶν ποιμνίων αὐτῶν εἰς ἐκδηλώσεις δημοσίας κατὰ τῶν Σοβιετ, τῶν ὁποίων ἡ εὐθύνη μεθ' ὄλων τῶν συνεπειῶν ἀντανακλᾶ ἐφ' ὅλης τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας. «Νὰ ἐπιβάλωμεν κανονικὰς ποινὰς πρὸς τὸν ξένον κληρὸν, ἐπειδὴ δὲν εἶνε πιστὸς εἰς τὰ Σοβιετ, ὁμολογεῖ ἐν τῇ ἐγκυκλίῳ ταύτῃ ὁ Σέργιος, θὰ ἦτο ὅλως ἄτοπον (tout à fait déraisonnable) καὶ θὰ παρείχε πλεονάζουσαν πρόφασιν διακηρύξεως, ὅτι τὸ Σοβιετικὸν κράτος μᾶλλον ἠνάγκασε νὰ πράξωμεν τοῦτο»². Ὡς ἐκ τούτου ὁ Σέργιος ζητεῖ νὰ καθιερώσῃ ἀρχὴν «καθ' ἣν πᾶν μέλος τοῦ κλήρου, τὸ ὅποσον δὲν θέλει νὰ ἀναγνωρῆζῃ πολιτικὰς ὑποχρεώσεις ἐναντι τῶν Σοβιετ, δέον ν' ἀποκλείηται τοῦ πατριαρχικοῦ Ρωσικοῦ κλήρου καὶ νὰ περιέρχεται εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῶν κατὰ τόπους Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν τοῦ κλίματος, εἰς τὸ ὅποσον διαμένει». Εἰς δὲ τὴν ἀπὸ 12 Σεπτεμβρίου 1926 ἀπάντησίν του πρὸς τὴν σύνοδον τοῦ Κάρλοβιτς, τὴν ὁποίαν μετ' ὀλίγον ἀπεκήρυξε, γράφει ὁ Σέργιος μεταξὺ ἄλλων καὶ τὰ ἑξῆς: «Εἶνε δυνατόν ὁ Πατριάρχης τῆς Μόσχας νὰ εἶνε ὀδηγὸς τῶν ἐν διασπορᾷ ὀρθοδόξων Ρώσων, ἀφοῦ δὲν ἔχει καμμίαν σχέσιν μετ' αὐτῶν; Φρονῶ λοιπόν, ὅτι δύνασθε νὰ δημιουργήσητε κεντρικὸν τι ὄργανον ἐκκλησι. διοικήσεως... ἢ ἐὰν τοῦτο εἶνε ἀδύνατον, πρέπει ἕκαστος ἀπὸ σᾶς νὰ ὑποταχθῇ εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ὀρθοδόξου χώρας, ἐν τῇ ὁποίᾳ διαμένει, καὶ εἰς χώρας ἑτεροδόξους νὰ ἰδρῶνται ὁμιλοὶ θρησκευτικοὶ αὐτόνομοι μετὰ τῆς συμμετοχῆς τῶν ὀρθοδόξων τῶν διαφόρων ἐθνικοτήτων».

Κατὰ ταῦτα ὁ Σέργιος ἐν ἔτει 1926 εὗρισκε καὶ ὡς ὅλως ἄτοπον τὸ νὰ τιμωρῆται διὰ ποινῶν κανονικῶν ὁ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ὑπερόριος κληρικὸς ἐπὶ τῷ λόγῳ, ὅτι δὲν εἶνε πιστὸς εἰς τὰ Σοβιετ, καὶ ἐνδεδειγμένον ἐξ ἄλλου οἱ ἐν τῇ διασπορᾷ νὰ ὑπαχθῶσιν εἰς τὴν ἐπιτόπιον ἐκκλ. ἀρχήν, ἀναγνωρίζων αὐτῷ, ὅτι ἐὰν ὁ Οἶκ. Πατριάρχης ἐδέχετο τὴν τοιαύτην ὑπαγωγὴν,

δὲν θὰ ὑπῆρχε λόγος νὰ κατηγορηθῇ ἐπὶ ὑπερβάσει τινί.

Εἰς ἐκτέλεσιν τῶν περὶ νομιμοφροσύνης πρὸς τὰ Σοβιετ προθέσεων τοῦ τούτων ὁ Σέργιος ἀπέστειλε διὰ τοῦ Μητροπολίτου Εὐλόγιου τῇ 17 Ἰουλίου 1927 πρὸς πάντας τοὺς ἐπισκόπους καὶ πρεσβυτέρους τῆς διασπορᾶς, τοὺς μὴ θέλοντας νὰ ἀποσπασθῶσι τοῦ πατριαρχικοῦ ῥωσικοῦ κλήρου, τὴν κάτωθι δῆλωσιν πρὸς ὑπογραφήν: «Ἐγὼ ὁ ὑπογεγραμμένος ὑπόσχομαι, ὅτι ἐξαρτώμενος ἤδη ἀπὸ τοῦ πατριαρχείου τῆς Μόσχας δὲν θὰ ἐπιτρέψω εἰς ἐμαυτόν... οὐδεμίαν ἐνεργειαν ὑποπτον μὴ νομιμοφροσύνης ἐναντι τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας». Τὴν τοιαύτην ὑπόσχεσιν νομιμοφροσύνης πρὸς τὰ Σοβιετ ὁ Εὐλόγιος καὶ οἱ περὶ αὐτὸν κληρικοὶ ἔδωκαν μετὰ πολλῶν ἐπιφυλάξεων¹.

β) Ἐρῖς Εὐλόγιου καὶ Σεργίου.

Ἡ μεταξὺ Σεργίου καὶ Εὐλόγιου ἔρις ἐξερράγη, ὅτε ἀρχομένου τοῦ 1930 ἐξεδηλώθη καθ' ἅπασαν τὴν Εὐρώπην κοινὴ ἀγανάκτησις ἐπὶ τῷ ἐν Ρωσίᾳ διωγμῷ τῆς θρησκείας, ὁ δὲ Σέργιος μετὰ τῆς περὶ αὐτὸν συνόδου ἀνελάμβανε διὰ τῆς διαδοχῆς συνεντεύξεώς του νὰ καλύψῃ τὰ Σοβιετ καὶ νὰ συμμερισθῇ τὰς εὐθύνων τῶν τιθέμενος ἀντιμέτωπος ὀλοκλήρου τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου. Μετὰ τὴν συνέντευξιν τοῦ Σεργίου, ἡ 16 Μαρτίου τοῦ ἔτους τούτου εἶχεν ὀρισθῆ ὑπὸ τοῦ Πάπα καὶ τοῦ Ἀρχιεπ. Καντερβουρίας ὡς ἡμέρα τελέσεως πανδημῶν δεήσεων ὑπὲρ τῆς ἐν Ρωσίᾳ διωκομένης ἐκκλησίας, ἐκλήθη δὲ καὶ ὁ Εὐλόγιος νὰ συμ-

(1) Ἐν τῇ ἀπὸ 5 Φεβρ 1931 ἐπιστολῇ του πρὸς τὸν Οἶκ. Πατριάρχην, τῇ ἀνωτέρω μνημονευθείσῃ, τονίζει ὁ Εὐλόγιος: «Πᾶν ὅ,τι ἦτο δυνατόν νὰ ὑποσχεθῶμεν ἦτο ἢ μὴ ἀνάμειξίς τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὴν πολιτικὴν. Αἰδῶν τὴν ὑπόσχεσιν ταύτην εἶχον κάμει τὴν ἐπιφύλαξιν, ὅτι εἰς τὴν τοιαύτην ὑπόσχεσιν δὲν ἀντιβαίνει, οὔτε ἡ δέησις ἢ ἐκκλησιαστικὴ ἐπὶ τῇ ἀφορμῇ τούτων ἢ ἐκείνων τῶν γεγονότων τῆς κρατικῆς καὶ τῆς κοινωνικῆς ζωῆς, οὔτε ἡ θρησκευτικὴ καὶ ἠθικὴ ἐκτίμησις τῶν γεγονότων τούτων. Καὶ ὁ μητροπολίτης Σέργιος συνεφώνησε» («Ὁρθοδοξ.» ἐνθ' ἀνωτέρω). Αἱ τοιαῦται ἐπιφυλάξεις τῶν περὶ τὸν Εὐλόγιον ἐξεδηλώθησαν καὶ ἅμα τῇ ἀπὸ 16) 29 Ἰουλίου 1927 (συγχρόνως δηλαδὴ πρὸς τὴν ἀποστολὴν τῆς ὡς ἄνω δηλώσεως) δημοσιεύσει τῆς «Δηλώσεως τῆς Τοποτηρητείας τοῦ Ρωσικοῦ Πατριαρχείου», δι' ἣς ἐξεδηλοῦτο ἡ νομιμοφροσύνη τῶν περὶ τὸν Σέργιον εἰς τὰ Σοβιετ. Κατὰ τὴν «Ἐκκλησίαν» (τῆς 19 Νοεμβρίου 1927) διεβιβάσθη ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Εὐλόγιον ἐκθεσις εἰς τὴν Μόσχαν, ἐν τῇ ὁποίᾳ μεταξὺ ἄλλων τονίζεται ἡ ἀντίφασις ἢ ὑπάρχουσα μεταξὺ τῶν ὀρθοδόξων καὶ τῶν κομμουνιστῶν, τῶν κυβερνούντων τὸν σύνδεσμον τῶν σοβιετικῶν δημοκρατιῶν» ἐπάγεται δέ, ὅτι «ὑπισχνούμενοι πλήρη νομιμοφροσύνην ὑποχρεωτικὴν εἰς πάντας τοὺς πολίτας τοῦ σοβιετικοῦ συνδέσμου, ἡμεῖς οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς ἐκκλησίας. ἰεραρχίας δὲν δυνάμεθα νὰ ἐπωμισθῶμεν οἰασθῆποτε ὑποχρεώσεις πρὸς ἀπόδειξιν τῆς νομιμοφροσύνης ταύτης».

σεως τῶν ἐν Κάρλοβιτς ῥώσων ἐπισκόπων, ὅπως μὴ ἀναγνωρίσωσι ταύτας (Ἐκκλησία 22 Αὐγούστου 1931 σελ 271).

1) Ἴδε τὴν αὐτὴν ἐπιστολὴν τοῦ Εὐλόγιου.

2) Τὸ ἐγγράφον τοῦτο τοῦ Σεργίου, καθὼς καὶ τὰ ἀμέσως ἐπόμενα δύο ἐδημοσιεύθησαν ἐν τῇ Cerkl. Vedomosti τοῦ 1929, ἀριθ. 3-12, ἐκεῖθεν δὲ ἀποσπάσματα ἐν γαλλικῇ μεταφράσει ἐδημοσιεύθησαν ἐν τῇ «Irenicon tom. VIII, n° 4 σελ. 569 ὁπόθεν ἐλάβομεν αὐτὰ

παραστή εις την ἐν Westminster's Abbey τοῦ Λονδίνου δέησιν. Συμμετέσχε δὲ πράγματι ταύτης, ἐν τῇ πεποιθήσει, ὅτι κατ' οὐδὲν παρέβαινε τὰς μετ' ἐπιφυλάξεων ἀναληφθείσας περὶ νομιμοφροσύνης εἰς τὰ Σοβ. ἐτ. ὑποχρεώσεις¹.

Τὴν 18 Μαρτίου ἡ «Izvestija» τῆς Μόσχας ἀνήγγειλε τὴν εἴδησιν ταύτην καὶ αὐτὴ μερὸν ἢ περὶ τὸν Σέργιον σύνοδος ἐσπευτε νὰ ζητήσῃ πληροφορίας ἀπὸ αὐτὸν τοῦτον τὸν Εὐλόγιον ὁρίσασα συγχρόνως εἰς αὐτὸν ὡς ἀπώτατον χρονικὸν ὄριον, πρὸ τοῦ ὁποίου εἶδει νὰ ἀποσταλῇ ἢ ἀπάντησις αὐτοῦ, τὴν 1 Μαΐου. Ἡ σπουδὴ τῆς ἐνεργείας ἀποδεικνύει προφανῶς, ὅτι ἡ Σύνοδος τοῦ Σεργίου διετέλει ὑπότινα πίεσιν. Πάντως περίπτωσις κανονικῆς παραβάσεως δὲν συνέτρεχεν οὐδεμία, λαμβανομένων δὲ ὑπ' ὄψιν καὶ τῶν ἐπιφυλάξεων, μεθ' ὧν ὑπέγραψεν ὁ Εὐλόγιος τὴν δήλωσιν νομιμοφροσύνης εἰς τὰ Σοβιέτ, οὔτε καὶ πολιτικὸς κἂν λόγος συνέτρεχε πρὸς ἐκκλησιαστ. δίωξιν αὐτοῦ. Ἐὰν ἔπρεπε νὰ κατηγορηθῆ τις, εὐτος ἦτο αὐτὸς ὁ Σέργιος, οὐ μόνον διὰ τὴν ἄστοχον αὐτοῦ συνέντευξιν, τὴν θέσασαν αὐτὸν ἀντιμέτωπον πρὸς ἅπαντα τὸν χριστιαν. κόσμον, ἀλλὰ καὶ διότι, καθ' ἣν ἡμέραν (16 Μαρτίου) ἐκλυοῦντο οἱ ἐν Εὐρώπῃ χριστιανοὶ νὰ δεηθῶσιν ὑπὲρ τῆς Ρωτικῆς Ἐκκλησίας, οὔτος μετὰ τῶν λοιπῶν συνοδικῶν ἡτοιμάσθη νὰ προκαλέσῃ πανδήμους ἐν Ρωσίᾳ δεήσεις ὑπὲρ τοῦ σχετικῶς καθεστῶτος κατὰ τῶν ξενικῶν ἐπιθέσεων καὶ μηχανορραφιῶν².

Μετὰ τὴν λήψιν τῆς ἀπαντήσεως τοῦ Εὐλογίου ὁ Σέργιος, διὰ τοῦ ἀπὸ 10 Ἰουνίου 1930 οὐκαζίου αὐτοῦ, ἀπέλυσε τοῦτον καὶ ὥρισεν ὡς ἀντικαταστάτην του τὸν δικαίριον τοῦ Εὐλογίου Ἀρχιεπίσκοπον Βλαδίμηρον. Ἄλλ' ἡ ἀπόλυσις ἐπισκόπου ἦτο ἔκπτωσις αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ θρόνου αὐτοῦ, καὶ ἀντικατάστασις αὐτοῦ δι' ἄλλου ἐπὶ τῇ θάσει ἀνταλλαγῆς δύο μόνον ἐγγράφων καὶ ἄνευ ἐπισταμένης τῶν πραγμάτων ἐξετάσεως, ἐφ' ὅσον μάλιστα ἡ δμόφωνος ἐμπιστοσύνη τοῦ ποιμνίου ἐξηκολούθει νὰ περιβάλλῃ αὐτόν, ἀπετέλει προφανῶς ὑπερβάσιαν. Διότι κατὰ τὸν ΠΖ κανόνα τῆς ἐν Κερθαγένῃ «τὴν ἐπισκοπὴν ἀπ' αὐτοῦ ἀφαιρεθῆναι πρὸ τῆς

1) Κατὰ τὴν «Ἐκκλησίαν» τῆς 19 Ἀπριλίου 1930, τὸ ἐν Παρισίοις ἐκκλ. ὄργανον τῆς μερίδος τοῦ Εὐλογίου ὡς ἐξῆς ἐχαρακτήριζε τὴν «ἡχηρὰν διαμαρτυρίαν κατὰ τοῦ ἀνηκούστου τοῦτου ἐξβιασμοῦ τῆς ἀνθρωπίνης συνειδήσεως», ἐκ τοῦ Ρωσικοῦ θρησκ. διωγμοῦ: «Ἐν τῇ διαμαρτυρίᾳ ταύτῃ οὐδεμίαν διαβλέπομεν πολιτικὴν, οὐδενὸς τὰ πολιτικὰ συμφέροντα θίγονται. Τὸ φαινόμενον τοῦτο εἶνε τάξεως ἀνωτέρας, εἶνε φωνὴ τῆς ἐξενηγεμένης συνειδήσεως... Ἀκριβῶς πρὸς ὑπεράσπισιν τούτων τῶν καθυβρισθέντων θρησκευτ. δικαιωμάτων καὶ σεβασμάτων ἡκούσθ' ἡχηρὰ ἢ φωνὴ τῆς χριστιαν. συνειδήσεως. Πιστεύομεν, ὅτι ἡχησε πράγματι ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ, ὅτι εἶνε ἀπόρροια καθαρῶν καὶ ὑψηλῶν θρησκευτικῶν ἐλατηρίων καὶ διὰ τοῦτο χαίρειτίζομεν αὐτὴν ὡς σημεῖον τῶν καιρῶν».

2) «Irénicon» ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 555.

3) «Ἐκκλησία» 27 Φεβρουαρίου 1930 σελ. 79.

ἐκδόσεως τοῦ κατ' αὐτὸν πράγματος, οὐδενὶ χριστιανῷ δύναται δοκεῖν». Ἡ ποινὴ λοιπὸν αὕτη κατ' οὐδένα λέγον θὰ ἤδύνατο νὰ ἐπιδληθῇ ὡς διοικητικὸν μέτρον, ἀλλὰ μετὰ τινα διαδικασίαν καὶ πρόσκλησιν τοῦ κατηγορουμένου, ἵνα ἀπολογηθῇ. Μόνον κατηγορίαν θὰ ἤδύνατο ὁ Σέργιος ν' ἀπαγγείλῃ κατὰ τοῦ Εὐλογίου μετὰ τὴν λήψιν τῆς ἀπαντήσεως τοῦ τελευταίου καὶ ἐνεργῶν ἀκολουθῶς τὰ νόμιμα νὰ δικάσῃ αὐτὸν ἐνώπιον δεκατριμελοῦς ἐξ ἐπισκόπων δικαστηρίου.

Ἄλλὰ μετὰ τὸ ὡς ἀνω οὐκάκιον ὁ μὲν Βλαδίμηρος ἠρνήθη νὰ παραλάβῃ τὴν διοίκησιν, πάντες δ' οἱ περὶ τὸν Εὐλόγιον ἐπίσκοποι ἀνεγνώρισαν, ὅτι τὸ οὐκάκιον δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἐκτελεσθῇ, χωρὶς νὰ παραλύσῃ ἢ ἐκκλησιαστικὴ ζωὴ τῆς ὠργανωμένης ἡδῆ καὶ ἀξιοθαυμάστως δρώσης ἐν Παρισίοις ῥωσικῆς παροικίας¹. Ἀπεφάσιον λοιπὸν νὰ ὑποδληθῇ ἢ παρακλήσις πρὸς τὸν Σέργιον, ὅπως ἀνακληθῇ τὸ οὐκάκιον. Συγχρόνως συνῆλθε καὶ ἡ ἐπαρχιακὴ συνέλευσις τῶν λαϊκῶν καὶ κληρικῶν, ἣτις οὐ μόνον προσεχώρησε πρὸς τὴν ἀπόφασιν ταύτην τῶν ἐπισκόπων, ἀλλὰ καὶ ἀπεφάσιον, ὅπως ἡ ἐπαρχιακὴ διοίκησις τῶν ἐν τῇ Δυτικῇ Εὐρώπῃ Ρωσικῶν ἐκκλησιῶν ὀργανωθῇ ἐπὶ τῇ θάσει τοῦ οὐκαζίου τοῦ Τύχωνος τῆς 29 Νοεμβ. 1920, καθ' ὃ εἰς τὸν ἐπίσκοπον τὸν ἀποσπασθέντα ἀπὸ τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας παρέγεται τὸ δικαίωμα προσωρινῆς αὐτονομίας. Ἡ τελευταία αὕτη ἀπόφασις τῆς ἐπαρχιακῆς συνελεύσεως παρουσιάζετο σύμφω-

1) Ὅτι ἡ κρίσις αὕτη περὶ τοῦ οὐκαζίου τῶν ἐν Παρισίοις ῥώσων ἐπισκόπων ἐστηρίζετο ἐπὶ τῶν πραγμάτων, ἀνυπαλαμπάνεται τις, ὅταν ἔχη ὑπ' ὄψει τὰ ὅσα γράφονται ἐν τῷ φύλλῳ τῆς «Ἐκκλησίας» τῆς 4 Ἀπριλίου 1931 περὶ τῆς ὀργανώσεως τῆς Ρωσικῆς ἀποικίας ἐν Παρισίοις. «Περὶ τὰς 200.000 ῥώσοι ἐξόριστοι ἐσχημάτισαν δλόκληρον συντεταγμένην ἀποικίαν ὡς τι κράτος, ἐν τῷ ὁποίῳ καὶ διὰ τοῦ ὁποίου σώζεται καὶ τηρεῖται τὸ προσοβεικὸν καθεστῶς καὶ τὰ ἰδεώδη του, δι' ὧν ἀνατρέφονται τὰ τέκνα των. Ἰδρῦθησαν ἐν τῇ ἀποικίᾳ σχολαί, νοαί, στρατιωτικαὶ ἑταιρεῖαι καὶ ποικίλα ἄλλα σωματεία... Ἡ πολιτεία αὕτη, καίτοι δὲν ἀποτελεῖ βεβαίως ἐπίσημον κράτος οὔτε ἐν γένει ἔχει ἐπίσημόν τινα χαρακτηρισμὸν, ἐν τούτοις ἔχει τὰς ἀρχάς της. Ὁ τῆς προσοβεικῆς Ρωσίας ῥώσος πρεσβευτῆς Μακλάκωφ ἐξακολουθεῖ νὰ ἀναγνωρίζεται καὶ νὰ δρᾷ ὡς νομικὸς σύμβουλος τῆς ρωσικῆς παροικίας ἔχων ἐιδικά γραφεῖα, ἐνθα τηροῦνται τὰ ἀρχεῖα τῆς πρὸ τοῦ 1916 ρωσικῆς πρεσβείας, ἐιδικὸς δὲ γενικὸς ῥώσος πρῶτος ἐξακολουθεῖ νὰ ἀσπῆ τὰ παλαιὰ του καθήκοντα. Οἱ ῥώσοι ἐν Παρισίοις ἔχουσι τρεῖς ναοὺς καὶ ἓνα καθεδρικὸν καὶ μίαν θεολογικὴν σχολὴν». Προδήλως τοιοῦτό τι καθεστῶς ἐπαπειλούμενον νὰ τεθῇ ὑπὸ τὴν ἐπιγρησαν τῶν Μποσεβίκων διὰ μέσου τοῦ Σεργίου θὰ ἐξηγείρετο θυελλωδῶς, ἀποτέλεσμα δὲ τῆς ἐντεῦθεν ταραχῆς θὰ ἐπήρχετο ὄντως ἡ παράλυσις καὶ ἐκμηδένισις τῆς τῶσον εὐφρήμως καὶ ἐν τῇ Προκαταρκτικῇ Ἐπιτροπῇ τοῦ ἁγίου Ὁρους μνημονευθείσης ὑπὸ τοῦ Σεβ. Τηροβιστίου ἐκκλησιᾶς. Δράσεως τῆς ἐν Παρισίοις ῥωσικῆς παροικίας. Πρὸς ἐκτίμησιν τῆς δράσεως ταύτης δύναται τις νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψει, ὅτι ἡ Θεολογικὴ Σχολὴ ἢ τὸ ὁρθόδοξον θεολογικὸν ρωσικὸν Ἰνστιτούτον, διανύον ἤδη τὸ ἔβδομον ἔτος τῆς λειτουργίας του, ἀριθμεῖ 27 ἐν ὄλῳ ἑδρας καὶ ἀπέλυσε κατὰ τὸ 1930 ἑνδεκα ἀποφοίτους, ἐδιδάσκοντο δὲ κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος περὶ τοῦ 40 φοιτητῶν, ἐξ ὧν 14 κληρικοί («Ἐκκλησία» τῆς 8 Νοεμβρ. 1930 σελ. 365. Βλέπε καὶ Πρακτικὰ Προκαταρκτ. Ἐπιτροπῆς σελ. 100).

νος κατά πάντα πρὸς τὰ ὑπ' αὐτοῦ τούτου τοῦ Σεργίου ἐντελλόμενα ἐν τῇ μνημονευθείσῃ ἐπιστολῇ ἀπὸ 12 Σεπτεμβρίου 1926 πρὸς τὴν σύνοδον τοῦ Κάρλσβιτς.

Ὅτω τὸ ζήτημα ἐτίθετο πλέον μεταξύ Σεργίου καὶ τῆς ἐν Παρισίοις βωσικῆς παροικίας, ἣ ἀπόφασις δὲ τῆς ἐπαρχιακῆς συνελεύσεως ἀπετέλει σοβρὰν προειδοποίησιν, ὅτι πᾶσα περαιτέρω ἐνέργεια τοῦ Σεργίου θὰ συνεπέφερε σοβαροτάτην ἀναστάτῳσιν μεταξύ τῶν ἐν τῇ Δυτικῇ Εὐρώπῃ βώσων. Ἀντὶ λοιπὸν ὁ Σέργιος νὰ ἀναλογισθῇ τὰς συνεπειὰς ταύτας, νὰ ἀρπάσῃ δὲ καὶ τὴν παρεχομένην διέξοδον ἀνεχόμενος λύσιν, ἣτοι κατὰ πάντα σύμφωνος πρὸς προτέρως αὐτοῦ δήγιας, ἴσως ἐξωθούμενος ὑπὸ τῆς ἐν Ρωσῶν ἀρχῆς, ἣτις πᾶν συμφέρον εἶχε νὰ παραλύσῃ τὸ ἐν Παρισίοις οὕτως ὁργανωμένον ἀντισοβειτικὸν κέντρον, κηρύττει τὸν πόλεμον πρὸς τὴν ἐπαρχιακὴν συνέλευσιν καὶ καλεῖ τὸν Εὐλόγιον ν' ἀποκηρύξῃ τὰς ἀποφάσεις αὐτῆς. Ἀλλὰ ἐὰν ὁ Εὐλόγιος ἐπραττε τοῦτο, ἦτο ἀδύνατον νὰ σταθῇ ἐν Παρισίοις, θὰ ἐξαπελύετο δ' εὐθὺς ὁ ἐπαπειλούμενος σάλος. Ὁ Εὐλόγιος διὰ τοῦτο δηλοῖ, ὅτι προθύμως μὲν ἐπιδεδουλωμένοι τὴν ὑπόσχεσιν αὐτοῦ περὶ μὴ ἀναμίξεως τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὴν πολιτικὴν, ἀλλὰ ὅτι δὲν δύναται νὰ ἀποκηρύξῃ οὐτε τὰς ληφθεῖσας ὑπὸ τῆς ἐπαρχιακῆς συνελεύσεως ἀποφάσεις, οὐτε τὴν συμμετοχὴν αὐτοῦ εἰς τὰς ὑπὲρ τῆς βωσικῆς ἐκκλησίας προσευχάς, τὴν ὁποίαν εὗρισκε δικαίαν τὸ ποίμνιόν του. Ἐντεθεὶν ὁ Σέργιος δι' εὐκαζίῳ ἀπὸ 24 Δεκεμ. 1930 ἀντικαθιστᾶ μὲν αὐτὸν διὰ τοῦ Μητροπολίτου Λιβά: Ἐλευθερίου, ἐπιβάλλει δ' εἰς αὐτὸν καὶ εἰς τοὺς ἄλλους τρεῖς ὑπ' αὐτὸν ἐπισκόπους ἀργίαν ἄνευ οὐδ' μιᾶς προηγηθείσης δίκης καὶ κανονικῆς διαδικασίας. Κατόπιν τούτου καὶ ὁ Εὐλόγιος μετ' ἀπόφασιν καὶ τῶν περὶ αὐτὸν ἐπισκόπων προσέφυγεν εἰς τὸ Οἶκουμ. Πατριαρχεῖον.

γ) Ἡ ἐπέμβασις τοῦ Οἴκουμ. Πατριαρχείου.

Ὁ Εὐλόγιος προσφυγὼν εἰς τὸ Οἶκ. Πατριαρχεῖον ἐζήτησε τὴν προστασίαν αὐτοῦ κατὰ τῆς ἀπειλούμενης καταστροφῆς τῆς κανονικῶς ὁργανωμένης καὶ ἀπὸ δεκαετίας ὀφισταμένης ζωῆς τῶν ἐν Εὐρώπῃ βωσικῶν ἐνοριῶν καὶ κατὰ τῆς ἀδικίας τῆς προσγινομένης αὐτῷ κατὰ τρεφαιτῆ παραβάσιν τῶν ἰ. κανόνων. Διότι ἀπεμακρύνετο τοῦ ποίμνιου τευ ἄνευ δίκης καὶ ἠπειλεῖτο διὰ παραπομπῆς εἰς Ἐκκλ. Δικαστήριον, οὕτινος ἐν τῷ παρόντι καιρῷ ἀπέδινεν ἀδύνατος ὁ καρτισμὸς μετὰ τῶν ἀπαιτουμένων νομίμων ἐγγυήσεων τῆς δικαστικῆς ἐλευθερίας, ἐξ ἄλλου δὲ καθίστατο καὶ εἰς τὸν Εὐλόγιον ἀνέφικτον διὰ τὰς ὑπαρχούσας πολιτικὰς συνθήκας νὰ ἐμφανισθῇ ἐνώπιον αὐτοῦ. Τὴν προστασίαν δὲ ταύτην ἐζήτηε ὁ Εὐλόγιος καὶ κατὰ τοὺς κανόνας Θ', καὶ ΙΖ' τῆς Δ'. Οἴκουμ., καθ' οὓς: «Ἐάν τις ἀδικεῖται πρὸς τὸ ἴδιον μητροπο-

λίτου παρὰ τῷ ἐξάρχῳ τῆς διοικήσεως ἢ τῷ Κωνσταντῶν θρόνῳ δικαζέσθω».

Τὸ Πατριαρχεῖον εὐθὺς μετὰ τὴν προσφυγὴν ταύτην ἐπενέδῃ. Ἡ ἐπέμβασις δ' οὕτω ἐθεωρήθη ἐνδεδειγμένη πρῶτον μὲν, διότι ἡ διένεξις αὕτη, εἰς καθαρῶς πολιτικὰ αἷτια ὀφειλομένη καὶ ὑπὸ πολιτικῆς ἀρχῆς ἐχθρικῶς πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν διακειμένης ὑποδαυλιζομένη, οὐδεμίαν δάσιν κανονικῆς παραβάσεως παρουσίαζεν, εἴπειτα δὲ νὰ δημιουργήσῃ ἀληθινὸν σάλον καὶ χαώδη ἐκκλῆσ. κατάστασιν ἐπ' αὐτοῦ τοῦ ἐδάφους τοῦ Οἴκουμ. θρόνου, ἐκμηδενίζουσα τὰς λαμπρὰς προσόδους τοῦ ἐν Παρισίοις κέντρου τῶν παροικῶν. Ἐπειτα τὸ Οἶκουμ. Πατριαρχεῖον καὶ ὡς κατέχον τὸν πρῶτον θρόνον μετὰ τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ἔχει ἀναλάβει τὴν γενικωτέραν μέριμναν τῶν ἀπανταχοῦ ἐμπεριστάτων ἐκκλησιῶν καὶ ὡς ἐκ τούτου ἐπιβάλλεται αὐτῷ ὡς καθήκον ἢ συναντίληψις καὶ προστασία τῶν εἰς κρίσιμον θέσιν ἢ κινδύνους πίστεως διατρεχόντων ὀρθοδόξων. Τὸ καθήκον τοῦτο ἐν προκειμένῳ καθίστατο ἐπὶ μᾶλλον ἐπιτακτικὸν καὶ διὰ ταῦς ἰδιαιτέρους δεσμοὺς πρὸς τὴν βωσικὴν Ἐκκλησίαν, ἣτις μέχρι τοῦ ΙΣΤ αἰῶνος ἐξηρτάτο κανονικῶς ἐκ τοῦ Οἴκουμ. θρόνου· εἰδικώτερον δὲ καὶ διότι αὐτὸς ὁ Τύχων, ὅτε κατεφάνη τὸ ἀδύνατον τῆς παρὰ τῆς ἐν Ρωσῶν Ἐκκλησίας διακυβερνήσεως τῶν ἔξω τῶν ὁρίων αὐτῆς ἀπομεινάντων μερῶν τῆς βωσικῆς Ἐκκλησίας, τὴν ἐλπίδα αὐτοῦ περὶ τῶν τῆς βωσικῆς Ἐκκλησίας πραγμάτων ἀνέθετε μετὰ Θεοῦ εἰς τὴν μέριμναν τοῦ Οἴκουμ. Πατριάρχου. Τέλος τὸ Πατριαρχεῖον ἐπεμβατικὸν ἐξεδήλου τὴν πρόθεσιν νὰ δημιουργήσῃ προσωρινὴν κατάστασιν πραγμάτων, καθ' ἣν τὸ μὲν καθεστῶς τῶν ἐν Εὐρώπῃ βωσικῶν ἐκκλησιῶν θὰ παρέμενε κατ' οὐσίαν ἀμετάβλητον, ἡ δὲ περὶ τῆς ἐν λόγῳ μεταξύ Σεργίου καὶ Εὐλογίου διένεξεως κρίσις θὰ ἀνεβάλλετο εἰς χρόνους εἰρηνικωτέρους, τοῦ Οἴκουμ. Πατριαρχείου ἀπέχοντος νὰ ἐπιληφθῇ ἀμέσως τῆς ἐξετάσεως τούτων καὶ νὰ ἀπαλλάξῃ τὸν Εὐλόγιον πάσης κατηγορίας. Ἐπὶ πλέον παρείχετο καὶ ἡ ὑπόσχεσις, ὅτι εἰς τὴν προσεχῶς συγκροτηθησομένην Ὀρθόδοξον Προσύνεδρον θὰ ἐτίθετο τὸ ζήτημα τοῦτο πρὸς ἐπίλυσιν, οὕτω δὲ μόλις μετὰ τινὰς μῆνας θὰ ἐπιζητεῖτο ἐπ' αὐτοῦ ἡ κρίσις πασῶν τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν¹.

Εἰς ταῦτα θὰ ἠδύνατο νὰ προστεθῇ καὶ ἕτερός τις λόγος, τὸν ὁποῖον ὑπαινίσσεται μὲν καὶ τὸ πατριαρχικὸν γράμμα, τὸ καθορίζον τὰ τῆς ὑπαγωγῆς τοῦ Εὐλογίου ὑπὸ τὸν Οἶκουμ. Πατρ. θρόνον, ἐξ ἀδρότητος ὁμοῦ πάντως δὲν διατυποῖ σαφῶς. Ἦνεν δὲ οὗτος, ὅτι ὁ Σέργιος δὲν ἐκπροσωπεῖ τὴν ἐν Ρωσῶν Ὀρθόδοξον ἐκκλησίαν, ἀλλὰ μόνον μερίδα τινὰ αὐτῆς, καὶ συνεπῶς δὲν δύναται νὰ διεκδικῇ τὸ δικαίωμα τῶν κρίσεων λύσεων εἰς ζητήματα ἀναφερόμενα εἰς τὴν καθό-

1. «Ὀρθοδοξία» Μαρτίου 1931 σελ. 154.

λου βωσικήν Ἐκκλησίαν. Ἐντεῦθεν καὶ ἐν τῇ ἀπαντή-
σει αὐτοῦ πρὸς τὸν Σέργιον, ὡς ὀφείμεθα, τονίζει πολὺ
δικαίως ὁ Οἰκουμ. Πατριάρχης τὴν ἐπειγούσαν ἀνάγ-
κην, ὅπως αἱ ἐν Ρωσίᾳ ὀρθόδοξοι μερῖδες εἰρηνεύσῃσι
πρὸς ἐκτάς, ὅπως καὶ μόνον δύναται νὰ καταρτισθῇ
σῶμα κτινονικὸν τὴν ἑλλην ἐκπροσωποῦν βωσικήν
Ἐκκλησίαν.

δ) Ἀλληλογραφία Σεργίου Οἰκ. Πατριάρχου.

(α) Πρώτη ἐπιστολὴ Σεργίου.

Κατὰ τῆς ἐπεμβάσεως ταύτης τοῦ Οἰκουμ. Πατρι-
αρχείου ἐξηγέρθη ὁ Σέργιος καὶ δι' ἐπιστολῆς αὐτοῦ
ἀπὸ 8 Ἰουνίου 1931¹ (ὑπ' ἀρθ. 6288) ζητεῖ νὰ ἀπο-
δείξῃ, ὅτι ἡ ἐπέμβασις αὕτη ἦτο ἀντικανονικὴ καὶ
ἐκθεσμος. Ἄς ἴδωμεν, ποια ἐπιχειρήματα προβάλλει
ὁ Σέργιος πρὸς ἀπρόδειξιν τῆς ὑποστηριζομένης ὑπ' αὐ-
τοῦ θέσεως.

Ὡς πρῶτον ἐπιχείρημα ὁ Σέργιος προβάλλει, ὅτι
«δὲν δύναται νὰ εἶνε ζήτημα βωσικῆς ἐπισκοπῆς ἐν
Παρισίοις ἢ ἐν οἰαδήποτε ἄλλῃ πόλει τῆς Εὐρώπης,
ἔξω τῶν ὁρίων τῆς αὐτοκεφάλου βωσικῆς Ἐκκλησίας.
Ἐν τῇ Δυτικῇ Εὐρώπῃ οὐδέποτε εἴχομεν παρὰ ἐκκλη-
σίας τινὰς προσκεκολλημένας εἰς διάφορα καθιδρύματα
ἢ ἀποικίας ρωσικὰς, ἐχούσας περ' αὐταῖς ἐνορίας ρω-
σικὰς ἐξχωρημένας ἐκ τοῦ Μητροπολίτου Πετροπόλ-
λεως. Ἐξηρτώντο δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, καθ' ὃν
καὶ τινες ἐνορίαὶ ἑλληνικαὶ ἐν τῇ περιφερείᾳ τῶν
Σοβιετ ἐξαρτώνται ἐκ τοῦ Οἰκουμ. Πατριαρχείου ὅπως
καὶ οἱ ἐξρχοὶ τῆς Ἀλεξανδρείας, Ἀντισχείας, Ἱερο-
σολύμων καὶ Σεβρίας ἐκ τῶν οἰκείων πατριαρχείων
ὅπως καὶ ἡ ἐκκλησία τῆς ἑλληνικῆς πρεσβείας ἐν
Πετροπόλει ἐξηρτάτο ἐκ τοῦ μητροπολίτου—ζοχιεπι-
σκόπου Ἀθηνῶν. Ἡ κατάστασις αὕτη τῶν πραγμάτων
ὕφιστατο ἀπὸ ἀμνημονεύτων χρόνων καὶ δὲν προεκά-
λει οὐδεμίαν ἀντιλογίαν ἢ διαφωνίαν ἀπὸ οἰονδήποτε
μέρος. Κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους πρόσφυγες
ῤῷσοι ἐξεληθόντες τῆς Ρωσίας δι' αἰτίας πολιτικὰς,
συνηθροίσθησαν περὶ τὰς βωσικὰς ἐνορίας τῆς δυτικῆς
Εὐρώπης. Μεταξὺ αὐτῶν ὑπῆρχον καὶ πολλοὶ κληρικοὶ
καὶ ὀρθόδοξοι ἐπίσκοποι. Δεδομένου δ' ὅτι ἦτο ἀδύνα-
τον ὁ μητροπολίτης Πετροπόλεως νὰ διατηρῇ κανο-
νικὰς σχέσεις μετὰ τῶν εἰς αὐτὸν ἐμπειπιστευμένων
ἐνοριῶν τοῦ ἐξωτερικοῦ, ἡ Α. Ἀγιότης ὁ ἀείμνηστος
πατριάρχης Τύχων ἐπωφελήθη τῆς παρουσίας ἐν τῇ
Δυτικῇ Εὐρώπῃ τῶν ἐπισκόπων μας καὶ ἐπεφόρτισεν
ἕνα ἐξ αὐτῶν, τὸν Μητροπολίτην Εὐλόγιον, νὰ διευ-
θύνῃ τὰς βωσικὰς ἐνορίας, ἥτοι νὰ ἐνεργῇ ὑπὸ τινὰ
ἐπισημὸν ὡς τόπον ἐπέχων ἢ ὡς ἐξρχος τοῦ Μητροπο-
λίτου Πετροπόλεως. Ἀλλὰ δὲν ὑπῆρξε καὶ δὲν ἠδύ-
νατο νὰ ὑπάρξῃ ζήτημα δημιουργίας ἐπισκοπῆς ἐν τῇ

1. Αἱ περιηκοπαὶ τῆς ἀπαντήσεως τοῦ Σεργίου παρατί-
θενται κατὰ μετάφρασιν ἐκ τῆς γαλλικῆς μεταφράσεως
τῆς δημοσιευθείσης ἐν τῷ «Irenicon» (tom. VIII σελ. 555
καὶ ἐξῆς).

Δυτικῇ Εὐρώπῃ, πρᾶγμα πρόδηλον (ἵνα μὴ παραθέσω
ἄλλο τι) ἐκ τοῦ ἀπλοῦ γεγονότος, ὅτι ὁ μητροπολίτης
Εὐλόγιος δὲν ἔλαβε τὸν τίτλον οὐδεμίᾳ; πόλεως κειμέ-
νης ἐν τῇ περὶ ἣ; ὁ λόγος περιφερείᾳ».

Εἰς ταῦτα θὰ ἠδύνατό τις νὰ ἀντιπαρατηρήσῃ, ὅτι
ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι ἐκκλησίαι τινὲς μέχρις ὀρι-
σμένης τινὸς ἐποχῆς ἀπετέλουν ἀπλᾶς ἐνορίας, δὲν
ἀποδεικνύεται ὅτι αὐταὶ βραδύτερον δὲν ἀνυψώθη-
σαν εἰς ἐπισκοπήν. Οἰσθήποτε ἐπισκοπῆς τὴν ἱστο-
ρίαν ἐὰν ἐξετάσῃ τις, θὰ φθάσῃ εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν
ἡ ἐπισκοπὴ αὕτη ἦτο μόνον μ' ἡ πλείονες ἐνορίαὶ
καὶ ἔταν τὰ μέλη αὐτῶν ἐπληθύνθησαν, ἀνυψώθησαν
εἰς ἐπισκοπήν.—Ἐπι πλέον θὰ εἴχομεν νὰ παρατηρή-
σωμεν, ὅτι οἱ ἐν Ρωσίᾳ ἐξρχοὶ τῶν πατριαρχείων οὐ-
δεμίαν πνευματικὴν δικαιοδοσίαν κέκτηνται, ἀλλὰ
μόνον ἐπίδωλεψιν ἀσκοῦσιν ἐπὶ τῶν πατριαρχικῶν με-
τοχιῶν διαχειριζόμενοι τὰς προσόδους αὐτῶν. Αἱ δὲ
ἑλληνικαὶ κοινότητες ἐκλέγουσι μὲν τοὺς ἑλληνας
ἐφημερίους τῶν κατὰ τὰς συστάσεις ἀπλῶς τοῦ Πα-
τριαρχείου, οἱ ἐφημέριοι δὲμος οὗτοι διορίζονται μετ'
ἐγκρισίν τοῦ κατὰ τόπον ῥώτου ἐσάρχου, οὗ καὶ μνη-
μονεύουσιν ἐν ταῖς ἱεροτελεστοῖς.—Ὡσαύτως θὰ ἔπρεπε
νὰ σημειωθῇ, ὅτι ἡ ἀφήγησις τοῦ Σεργίου περὶ τῶν
κατὰ τὴν ὀργάνωσιν τῶν ρωσικῶν παροικιῶν ἐν Εὐ-
ρώπῃ ὑπὸ διοίκησιν ἐπισκοπικὴν δὲν συμφωνεῖ πρὸς
τὴν ἀφήγησιν τοῦ Εὐλόγιου, καθ' ἣν οὗτος διωρίσθη,
ὅπως διοικῇ τὰς παροικίας ταύτας μετὰ δικαιωμάτων
ἐπαρχιακοῦ ἐπισκόπου. Ἐὰν δὲ ληφθῇ ὑπ' ὄψει, ὅτι
περὶ τὸν Εὐλόγιον ὑπῆρχεν ἐπαρχιακὴ συνέλευσις καὶ
ἐπαρχιακὸν συμβούλιον, καὶ ὅτι οὗτος προέβη εἰς χει-
ροτονίαν καὶ πρεσβυτέρων καὶ ἐπισκόπων, ἐξάγεται τὸ
συμπέρασμα, ὅτι ἡ μάλλον πιστὴ πρὸς τὰ πράγματα
ἀφήγησις τυγχάνει ἡ τοῦ Εὐλόγιου.—Τέλος τὸ ὅτι
ὁ Εὐλόγιος δὲν προσέλαβε τὸν τίτλον οὐδεμίᾳς ἐν Εὐ-
ρώπῃ πόλεως, δὲν ἀποδεικνύει τίποτε, καθ' ὅσον καὶ
ὁ ἐν Λονδίῳ ἐξρχος τοῦ Οἰκ. Πατ. τῆς Δυτικῆς καὶ
Βορείου Εὐρώπης φέρει τὸν τίτλον τοῦ μητροπολίτου
Θυατειρῶν, χωρὶς ἐκ τούτου ν' ἀποδεικνύεται, ὅτι δὲν
εἶνε κανονικὸς ἐπίσκοπος Λονδίνου κ. λ. Ὡς πρὸς τὸν
Εὐλόγιον δὲ ἐξηγεῖται τοῦτο ἐκ τοῦ ὅτι τόσον παρὰ τῷ
Τύχωνι, ὅσον καὶ παρὰ τῷ Εὐλόγιῳ καὶ τοῖς λοιποῖς
ἐν διασπορᾷ ῤῷσοις τρέφεται ζωνρὰ ἡ ἐλπίς, ὅτι τὸ
πολιτικὸν καθεστῶς θ' ἀνατραπῇ καὶ οἱ ἤδη πρόσφυ-
γες θὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὰ ἴδια.

Τὸ δεύτερον ἐπιχείρημα τοῦ Σεργίου ἔχει ὡς ἐξῆς:
«Ὁ μητροπολίτης Εὐλόγιος μετὰ τοῦ κλήρου του ἀνε-
γνώρισαν τὸ Πατριαρχεῖον τῆς Μόσχας ἐν τῷ προ-
σώπῳ τοῦ ἀντικαταστάτου καὶ τῆς Ἱ. Πατριαρχικῆς
προσωρινῆς συνόδου αὐτοῦ ὡς «τὴν ἀνωτέραν νόμιμον
ἀρχὴν αὐτῶν» (ἵνα χρησιμοποιηθῇ αὕτη ἡ ἐκφρασις
τοῦ μητροπολίτου Εὐλόγιου), εἰς τὰς διαθέσεις καὶ τὴν
κρίσιν τῆς ὁποίας ἔχουσι καθῆκον κανονικὸν νὰ ὑπο-
τάσσωνται. Οὕτως ὁ μητροπολίτης Εὐλόγιος καὶ ὁ
κλήρὸς του εὐρίσκονται ἐξηρητημένοι ἐκ τοῦ Πατριαρ-

χείου τῆς Μόσχας καὶ ὑπὸ τῆς καταστάσεως τῶν ἐνοριῶν, τῆς ἐγκαθιδρυμένης πρὸ ἀμνημονεύτων χρόνων, καὶ ὑπὸ τῆς ἰδίας αὐτῶν ἐκλογῆς. Καὶ ἡ θέσις αὕτη ἐξηκολούθησε μέχρι τῆς στιγμῆς, καθ' ἣν ὁ μητροπολίτης Εὐλόγιος διὰ τῶν ἐπανεπιλημμένων παραδιατάσεων τῆς ὑποχρεώσεως, τὴν ὁποίαν ἀνέλαθεν, (ὑποχρεώσεως ἧτις ἀνενεώθη καὶ πρὸ τῆς ἀγιότητός Σας) ἰένουσι τὴν ὑποχρέωσιν τοῦ νὰ μὴ πρεβαίνῃ εἰς πολιτικὰς ἐκδηλώσεις, ὑποχρέωσε τὸ Πατριαρχεῖον νὰ τὸν ἀπομακρύνῃ τῆς κυβερνήσεως τῶν ῥωσικῶν ἐκκλησιῶν ἐν τῇ Δυτικῇ Εὐρώπῃ».

Ἄλλ' ἐὰν ὁ Εὐλόγιος «καὶ ὑπὸ τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἐκλογῆς» εὐρέθη ἐξηρηγμένος μετὰ τοῦ «κλήρου του» ἐκ τοῦ πατριαρχείου τῆς Μόσχας, ἐπιθεωρεῖται τότε, ὅτι δὲν ἦτο ἀπλοῦς τις ἐξαρχος τοῦ Μητροπολίτου Πετρούπλεως, ὡς διατείνεται ὁ Σέργιος, ἀλλὰ κυρίαρχος καὶ κανονικῶς ἐν Παρισίοις ἐγκατεστημένος μητροπολίτης. Ἀναμφιβόλως ὑπῆρξε σφάλμα αὐτοῦ τὸ ὅτι δὲν ἔσπευσεν ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς τῆς ἐν Παρισίοις διὰ τοῦ οὐκαζίου τοῦ Τύχωνος ἐγκαταστάσεως αὐτοῦ νὰ νομιμοποιήσῃ τὴν θέσιν αὐτοῦ καὶ ἔναντι τοῦ Οἴκου. Πατριαρχεῖου, εἰς τὴν περιφέρειαν τοῦ ὁποίου ἐγκαθιδρύετο ὡς ἐπαρχιακὸς ἐπίσκοπος. Εἰς τὸ πρῶτον δὲ τοῦτο σφάλμα ἐπηκολοβήθη ὡς συνέχεια ἢ ὑπ' αὐτοῦ ἀναγνώρισις τοῦ Σεργίου ὡς ἀνωτέρως τοῦ ἀρχιεπίσκοπου. Πρέπει ὅμως νὰ τονισθῇ, ὅτι, ὡς ἄλλως τε ἐμφαίνεται καὶ ἐκ τῶν διατυπωθεισῶν ὑπὸ τοῦ Εὐλόγιου ἐπιφυλάξεων, ὧν ἤδη ἐμνημονεύσαμεν, πρῶτον τοῦτο ὁ Εὐλόγιος, οὐδέποτε ἐφραττάζετο, ὅτι ὁ Σέργιος θὰ ἠναγκάζετο νὰ μεταβληθῇ εἰς ὄργανον τῶν Σοβιέτ μέχρι τοῦ σημείου ὥστε διὰ τῆς συνεντεύξεως αὐτοῦ ν' ἀποκηρύττῃ ἐμμέσως καὶ τὸν Τύχωνα καὶ αὐτὸν ἔτι τὸν Ταποτηρητὴν Πέτρον, τοῦ ὁποίου παρουσιάζει ὡς δικαίως διωχθέντας καὶ ἐγκαθειρθέντας ὑπὸ τῶν Σοβιέτ, ἀφοῦ κατὰ τὴν συνέντευξιν «οὐδέποτε ὑπῆρξαν οὐδὲ σήμερον διεξάγονται οἰοδηποτε θρησκευτικοὶ διωγμοὶ» ἐν Ρωσίᾳ καὶ «οἱ κατὰ πιστῶν καὶ ἱερέων κολασμοὶ τῆς σοβιετικῆς κυβερνήσεως οὐδεμίαν σχέσιν ἔχουσιν πρὸς τὰς θρησκευτικὰς τῶν πεποιθήσεις», ἀλλὰ «προκαλοῦνται ἀποκλειστικῶς ἐκ τῶν ἀντικυβερνητικῶν ἐνεργειῶν τῶν»¹. Ὅτι δὲ ἡ δυσαρμονία, εἰς ἣν περιήλθεν ὁ Σέργιος πρὸς τοὺς τυχωνικούς, μετέβαλε τὴν ἐκκλησιαστικὴν αὐτοῦ, ἀποδεικνύεται καὶ ἐκ τῆς πρὸς αὐτὸν στάσεως τῆς Σοβιετικῆς Ἐκκλησίας, ἧτις κατὰ τὰς γενομένας ἐν τῇ Προκαταρκτικῇ Ἐπιτροπῇ δηλώσεις ὑπὸ τοῦ Σ.β. Ἀχρίδος, ἐνῶ τὸ κατ' ἀρχὰς ὑπῆρξεν εὐμενῆς, πλήρους χρηστικῶν ἐλπιδῶν, κατέληξεν εἰς ἐπιφυλάξιν καὶ εἰς διακοπὴν πάσης σχέσεως².

Ἡ ἐπιστολὴ τοῦ Σεργίου ἐξαιτίας ὡς ἐξῆς: «Ἐπειδὴ δὲ τότε ὁ Εὐλόγιος καὶ οἱ ὁπαδοὶ του ἠρνήθησαν νὰ ὑποταχθῶσιν εἰς τὴν ἀπόλυσιν ταύτην, ἐγὼ καὶ

ἡ περὶ ἐμὲ ἁγία Πατριαρχικὴ προσωρινὴ σύνοδος διὰ τῆς ἀπὸ 24 Δεκεμ. 1930 διαταγῆς ἐκκλητεύσαμεν τὸν μητροπολίτην Εὐλόγιον καὶ τοὺς ἄλλους ἀνυποτάκτους ἐνώπιον τοῦ ἐπισκοπικοῦ δικαστηρίου ἐπὶ παραδίδοσει τῶν κανόνων 31 καὶ 34 τῶν Ἀποστόλων, 14 καὶ 15 τῆς Πρωτοδευτέρας κ. λ. π., καὶ ἀπηγορεύσαμεν εἰς τὸν μητροπολίτην καὶ τοὺς ἐπισκόπους του πρὸ τῆς δικαστικῆς ἀποφάσεως ἢ τῆς ἰδίας τῶν μετανοίας νὰ συμμετέχωσιν εἰς τὴν κυβέρνησιν ἢ νὰ χειροτονῶσι (conférer les ordres) ἀποφασίσαντες ἅμα ὅτι ἐν περιπτώσει περαιτέρω ἀπειθείας θὰ κηρυχθῶσιν ἀργὸι πλήρως πάσης ἱερωπραξίας. Γνωρίζομεν ὅτι κατὰ τὸν 16ον κανόνα τῶν ἁγίων Ἀποστόλων ἐπίσκοπος ἀμελῶν ἀπαγορεύσεως ἐπιβληθείσης ὑπὸ τῆς νομίμου ἐκκλ. ἀρχῆς καὶ δεχόμενος εἰς τὴν κοινωνίαν αὐτοῦ τὸν ἐν ἁγία κληρικὸν τιμωρεῖται διὰ τῆς αὐτῆς ἀργίας ὡς διδάσκαλος ἀταξίας» ὅτι πρόσωπον ἀφορῶσθ' ὑπὸ τῆς ἀνωτάτης ἀρχῆς ἐκκλησίας τινὸς αὐτοκεφάλου δὲν δύναται νὰ γένηται δεκτὸν εἰς τὴν κοινωνίαν ἄλλου (ἰος κανὼν τῆς συνόδου τῆς ἁγίας Σοφίας) καὶ ὅτι ἐὰν κληρικὸς τις ἀργὸς ἐπιτύχῃ δι' ὑπεκφυγῆς τινος τῆς κοινωνίας «εἰς τὰ περαματικά», εἰς τὰς πέραν τῆς θαλάσσης χώρας, τοῦτέστιν εἰς ἄλλην κατὰ τόπον ἐκκλησίαν, οὐ μόνον δὲν ἀπαλλάσσεται, τοῦτο πρᾶττων, τῆς ἐπιβληθείσης αὐτῷ ποινῆς, ἀλλ' ἐκτίθεται εἰς τιμωρίαν αὐστηροτέραν, ἀπωθούμενος ὅλως τῶν τάξεων τοῦ κλήρου (105 κανὼν τῆς ἐν Καρθαγένῃ)».

Εἰς ταῦτα θὰ ἠδύναντο νὰ παρατηρηθῶσι τὰ ἐπόμενα:—Ὁ Σέργιος καὶ ἡ περὶ αὐτὸν Σύνοδος δὲν ἐδικαιοῦντο νὰ θέσωσιν εἰς ἀργίαν τέσσαρας ἀρχιερεῖς ἄνευ προηγουμένης δίκης. Ἡ προσωρινὴ ἀργία ὡς μέτρον διοικητικὸν ἐπιβάλλεται εἰς ἐξαιρετικὰς περιστάσεις, κυρίως δὲ ὅταν τὸ ἐκ τῆς βαρείας παρεκτροπῆς τοῦ κατηγορουμένου προκληθῆν σκάνδαλον ζητηθῆ ἄμεσον τὴν ἐπανόρθωσιν καὶ θεραπείαν. Τοιοῦτό τι ἐν προκειμένῳ δὲν συνέβαινε. Τοῦναντίον ἡ συμμέρφωσις πρὸς τὰς αὐταρχικὰς ἀξιώσεις τοῦ Σεργίου θὰ προεκάλει τὸν διχασμὸν καὶ τὴν διαίαν ἔκρηξιν σκανδάλου.

Τῆς ἀργίας μὴ ἐπιβληθείσης νομίμως καὶ κανονικῶς εἰ ἀδικούμενοι εἶχον τὸ δικαίωμα νὰ προσφύγωσιν εἰς τὴν Πρωτόθρονον ἐκκλησίαν ὡς ἀσκοῦσαν τὸ δικαίωμα τοῦ Ἐκκλήτου, αὕτη δὲ δεχομένη τὴν ἐκκλησίαν αὐτῶν καὶ ἀναπέπευσε πρὸς καιρὸν τὰ ληφθέντα κατὰ τῶν κατηγορουμένων μέτρα μέχρι τῆς συγκροτήσεως κανονικοῦ δικαστηρίου, εὐρίσκατο ἐντὸς τοῦ κύκλου τῶν κανονικῶν δικαιωμάτων αὐτῆς.

Ἄλλως τε αὐτὸς ὁ Σέργιος μεταστὰς ἀπὸ τῆς Ζώσης «Ἐκκλησία» πρὸς τὸν Τύχωνα καθηρημένον ὄντα ὑπὸ 16 ἐπισκόπων καὶ διαεθλῶσας πρὸς αὐτὸν τὴν μετάνοιάν του, χωρὶς ὁ Τύχων ν' ἀποκατασταθῇ διὰ νομίμου συνόδου, ἐπὶ μόνῳ δὲ τῷ λόγῳ, ὅτι κατὰ τὴν κοινὴν ἀντίληψιν καὶ τὴν μαρτυρίαν τοῦ λαοῦ ἢ καθαίρεσις αὕτη ἦτο ἄδικος καὶ παράνομος, ἀγγίχουσαν ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν τοῦ τὸ δικαίωμα νὰ διαμαρτύρηται ἐν πρό-

1. «Ἐκκλησία», 7 Ἰουνίου 1930 σελ. 188.

2. Πρακτικὰ σελ. 96.

κειμένω, ἔνθα τὸ μὲν ἐκκλησ. πλήρωμα τῶν ῥωσικῶν παροικιῶν δεῖ ὑπὲρ τοῦ Εὐλόγιου, αἱ δὲ ἐνέργειαι τοῦ Σεργίου τυγχάνουσι προδήλως αὐθαίρετοι καὶ ἄνευ κανονικῆς τινος βάσεως.

Τέλος, μεταξὺ τῶν κανόνων, ἐπὶ παραβάσει τῶν ὁποίων ὁ Σέργιος ἐγκαλεῖ τὸν Εὐλόγιον, παραδόξως παρατίθεται καὶ ὁ 15ος τῆς Πρωτοδευτέρας, ὁ ὁποῖος παρέχει τὸ δικαίωμα εἰς πάντα πρεσβύτερον ἢ ἐπίσκοπον ν' ἀποστῆ τῆς πρὸς τὸν οἰκείον πατριάρχην κοινωνίας, ὅταν οὗτος τὴν αἵρεσιν δημοσίᾳ κηρύττῃ καὶ γυμῆ τῇ κεφαλῇ ἐπ' ἐκκλησίαις διδάσκῃ. Οἱ οὕτως ἀφισταμένοι «οὐ μόνον τῇ κανονικῇ ἐπιτιμῆσει οὐχ ὑποκεισονται, πρὸ συνοδικῆς διαγνώσεως ἐξυτοῦς ἀποτειχίζοντες, ἀλλὰ καὶ τῆς πρεπούσης τιμῆς τοῖς ὀρθοδόξοις ἀξιωθήσονται.» Ὅτι δὲ ὁ Εὐλόγιος δύναται νὰ ἐπικαλεσθῆ ὑπὲρ ἑαυτοῦ τὴν διάταξιν ταύτην ἔναντι τοῦ Σεργίου, τοῦ διὰ τῆς συνεντεύξεως αὐτοῦ ζηλωσάντος τὴν θέσιν προστάτου κυβερνήσεως ἀντιθέου καὶ ἀντιχρίστου καὶ τεθέντος ἀντιμετώπου πρὸς δλόκληρον τὸν χριστιανικὸν κόσμον, μόλις εἶνε ἀνάγκη καὶ νὰ εἴπωμεν.

(β) Ἀπάντησις τοῦ Οἴκου. Πατριάρχου.

Εἰς τὴν ἀνωτέρω ἐπιστολῇ τοῦ Σεργίου ἀπήντησεν ὁ Οἴκουμ. Πατριάρχης διὰ τοῦ ἀπὸ 25 Ἰουνίου 1931 (ἀριθ. 1428) γράμματός¹.

Ἐν τῇ γράμματι τούτῳ τονίζεται, ὅτι ἡ ἐπέμβασις τοῦ Πατριαρχείου ἐσημειώθη ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς εἰρήνης καὶ ὅτι δι' αὐτῆς εὐδεμία ἐπηρέθη κατ' οὐσίαν ἀλλοίωσις ἢ μεταβολὴ ἐν τῇ ὑπαρχούσῃ τάξει καὶ καταστάσει τῶν πραγμάτων τῶν παροικιῶν. Παρατηρεῖται ἐπὶ πλέον, ὅτι ἐὰν ὁ Οἴκουμ. Θρόνος «διὰ τὴν ἀγάπην καὶ ἐκ λόγων μερίμνης ὑπὲρ τοῦ γενικοῦ τῆς Ἐκκλησίας ἀγαθοῦ ἀπέσχε τοῦ ἐνεργῆσαι τι περὶ τῶν ἐν Εὐρώπῃ ῥωσικῶν παροικιῶν», δὲν ἔπεται ἐκ τούτου, ὅτι τὰ κανονικὰ δικαιώματα αὐτοῦ ἐπὶ τῶν ἐν Διασπορᾷ παροικιῶν δὲν ὑφίστανται. «Διὰ τῆς κανονικῆς ὁμως προσφυγῆς καὶ ἐκκλήσεως τοῦ μητροπολίτου Εὐλόγιου μετὰ τοῦ τῶν παροικιῶν πληθυσμοῦ» ἐδημιουργεῖτο περίπτωσις, καθ' ἣν καθίστατο «εὐδηλον, ὅτι εὐδεμία πλέον ἐνεχώρει αὐτῷ ἐπιτρέπετο μέλλησις ἐκ μέρους τῆς Μ. τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας εἰς τὸ ἐπεμβῆναι κατὰ τὸ καθήκον καὶ τὸ δικαίωμα αὐτῆς ὡς τε κανονικοῦ δικαιοῦχου τοῦ ἐδάφους, ἐφ' οὗ ἠπειλεῖτο ὁ σάλος τοῦ ὀρθοδόξου λαοῦ, καὶ ὡς τὴν γενικὴν μερίμναν ἐμπεπιστευμένης τῶν ἀπανταχοῦ ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ἐν ταῖς ἀνάγκαις αὐτῶν». Τέλος προστίθεται, ὅτι πρόκειται περὶ προσωρινῆς ὄλης, διευθετήσεως, ἣτις μέλλει νὰ διαρκέσῃ «μέχρις ἂν τοῦ Θεοῦ συναρρήγοντος ἀποκαταστῆ ἡ ἐνότης καὶ ἐνιαία παράστασις τῆς ἀγίας ἀδελφικῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας».

(γ) Δευτέρα ἐπιστολὴ Σεργίου.

Εἰς τὸ εἰς τόνον ἐκτάκτως φιλάδελφον καὶ εἰρημι-

1. Ἴδε ἐν «Ὄρθοδοξία» Ἰουνίου 1931 σελ. 346.

κὸν συντεταγμένον τοῦτο γράμμα τοῦ Οἴκουμ. Πατριάρχου ἀπήντησε μετὰ τραχύτητος προσεγγιζούσης τὰ ὅσια τῆς αὐθαλείας ὁ Σέργιος διὰ τῆς ἀπὸ 15 Ὀκτωβ. 1931 (ὑπ' ἀριθ. 7628) ἐπιστολῆς αὐτοῦ¹. Ἐν αὐτῇ ὁ Σέργιος διαμφισβητεῖ τὸ ὑπὸ τοῦ 17ου κανόνος τῆς Δ' Οἴκουμ. δικαίωμα τοῦ Πατριάρχου τοῦ νὰ κρίνῃ κατ' ἐκκλησίαν, ὑποστηρίζων ὅτι οἱ ἐξάρχου τῆς διοικήσεως καὶ οἱ ἐπίσκοποι οἱ ἐν τῇ κανόνι μνημονευόμενοι εἶναι οἱ τῆς δικαιοσύνης τοῦ Οἴκουμ. Θρόνου καὶ οὐχὶ πάντων τῶν Πατριαρχείων.

Ἄλλ' εἰς τοῦτο θὰ ἠδύνατο νὰ ἀντιπαρατηρήσῃ τις ὅτι ἐφ' ὅσον αἱ καθόλου ἐκκλησιαστικαὶ ἀνάγκαι ἐπέβαλλον, ἵνα ὁ Ρώμης, ὡς ὁ τῆς πρωτοθρόνου ἐκκλησίας ἐπίσκοπος, κέκτηται τὸ δικαίωμα τοῦ ἐκκλήτου (κανόνες 4 καὶ 5 τῆς ἐν Σαρδικίᾳ), πρόδηλον, ὅτι μετὰ τὸ σχίσμα τὸ δικαίωμα τοῦτο περιέρχεται εἰς τὸν καταστάνα πρωτόθρονον μετὰ τῶν ὀρθοδόξων ἐκκλησιῶν ἀρχιεπισκοπον. Ταῦτα ἐπὶ τῇ δάσει τῶν κανόνων τῆς Σαρδικίης. Ὅσον δὲ ἀφορᾷ εἰς τὸν 17ον κανόνα τῆς ἐν Χαλκηδόνι, τὸ πνεῦμα καὶ ἡ ἔννοια αὐτοῦ ἐρμηνεύεται κυρίως ὑπὸ τῆς διὰ μέσου τῶν αἰώνων πράξεως τῆς Ὄρθοδόξου Ἐκκλησίας, οὐχὶ δὲ κατὰ τοὺς ἰσχυρισμοὺς τούτου ἢ ἐκείνου τοῦ ἱεράρχου ἢ συγγραφέως. Ὅντως δέ, ἵνα ἀναδράμωμεν εἰς χρόνους ἐγγυὸς τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν ὡρίσθη ὁ κανὼν οὗτος, τῷ 572 ὁ Κων)λεως Ἰωάννης ὁ Σχολαστικὸς ἐχειροτόνησε τὸν Ἀλεξανδρείας Ἰωάννην, ὁ ἀντιπῶς δὲ εἰς τὴν χειροτονίαν ταύτην Ἀναστάσιος ὁ Ἀντιοχείας ἐστερήθη τοῦ θρόνου καὶ ἀντικατεστάθη ὑπὸ τοῦ Γρηγορίου. Τοῦτον τὸν Γρηγόριον δικάζει ἡ σύνοδος τοῦ 586 ἐν Κων)λει ὑπὸ τὸν Ἰωάννην τὸν Νηστευτὴν, ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ δὲ ταύτῃ ὁ Κων)λεως προσλαμβάνει, παρόντων καὶ τῶν πατριαρχῶν Ἀλεξανδρείας καὶ Ἱεροσολύμων, τὸν τίτλον Οἴκουμ. Ἡ ἀφορμὴ δέ, ἐξ ἣς ἐδόθη ὁ τίτλος οὗτος, καὶ ἡ ἐπακολουθήσασα ζωηρὰ μετὰ τοῦ Ρώμης ἔρις, ἀποδεικνύει σαφῶς, ὅτι δὲν ἐπρόκειτο περὶ ψιλοῦ τινος τίτλου. Ἐν τοῖς μετέπειτα χρόνοις Λουκάς ὁ Χρυσοβέργης (1156—1169) ἀκυροῖ τὴν ὑπὸ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Κύπρου Ἰωάννου καὶ τῆς περὶ αὐτὸν συνόδου ἐπιβληθεῖσαν καθαιρέσιν κατὰ τοῦ ἐπισκόπου Ἀμαθοῦντος. Ὁ Κων)πόλεως Παρθένιος τῷ 1665 μετὰ τῆς περὶ αὐτὸν συνόδου ἔπαυσε τὸν Ἀλεξανδρείας Παῖσιον «ὡς ἀποδημήσαντα τοῦ πατριαρχικοῦ αὐτοῦ θρόνου ἱκανὸν ἤδη καιρόν». Ὡσαύτως ὁ Κων)λεως Χρύσανθος μετὰ τοῦ Ἱεροσολύμων Πολυκάρπου τῷ 1825 παύουσι διὰ τὸν αὐτὸν λόγον τὸν Ἀλεξανδρείας Θεόφιλον. Ὁ Ἀντιοχείας Κύριλλος καθαιρεῖται ὑπὸ τοῦ Κων)λεως Διονυσίου Δ' τῷ 1672. Ὡσαύτως ἕτερος ὑπὸ τὸ αὐτὸ ὄνομα πατριάρχης Ἀντιοχείας καθαιρεῖται ὑπὸ τοῦ Σεραφεῖμ τοῦ Β' τῷ 1759. Τῷ 1726 δὲ καθηρέθη καὶ ὁ Χαλεπίου Γεράσιμος ὑπὸ τοῦ Κων)λεως Παῖσιου τοῦ Β'. Εἰς τὰς

1. Ἐξ ἐπισήμου ἀντιγράφου λαβόντες γινώσκον τῆς γαλλιστῆ συντεταγμένης ἐπιστολῆς ταύτης μεταφέρομεν ἐνταῦθα πιστῶς πλήρη τὴν ἐπιχειρηματολογίαν αὐτῆς.

ἐπεμβάσεις δὲ ταύτας τοῦ Οἴκου. Θρόνου ὀφείλουσι τὰ Πατριαρχεῖα Ἀλεξανδρείας καὶ Ἀντιοχείας τὴν ὑπαρξίν αὐτῶν. Τέλος διὰ τὸ δώσωμεν τὸν λόγον καὶ εἰς αὐτὸν τὸν Τύχωνα: «κατὰ τοῦ δυσχειμέρους καιροῦ τοῦ ἐλεύθρου τῆς ρωσικῆς γῆς καὶ τῆς αἰχμαλωσίας αὐτῆς οἱ πνευματικοὶ χειραγωγοὶ τοῦ ῥωσικοῦ λαοῦ ὁ ἱεράρχης Ἀλέξιος, μητροπολίτης Μόσχας, καὶ ὁ ἅγιος καὶ θεόσφορος φίλος αὐτοῦ ὄσιος Σέργιος τοῦ Ράδονεξ εὗρισκον ἐκυτοῖς πνευματικὸν στήριγμα καὶ ἐνίσχυσιν ἐν τῇ κοινωσίᾳ πρὸς τὴν μητέρα Μεγάλην Ἐκκλησίαν. Πρὸς τὸν πνευματέμφορον πατέρα καὶ πατριάρχη, τὸν ἱεράρχην Φλόθειον ἀπηρῥύοντο ὁ ἱεράρχης Ἀλέξιος... Ὁ οἶκου. πατριάρχης ἐστερέου τὸ ἔργον τοῦ ὄσιου Σεργίου καὶ ἐνεθάρρυνε τὸν θεοφόρον ἄνδρα ἐν τοῖς σωτηρίοις ἀγίοις αὐτοῦ ἐγχειρήμασιν... Ἐν τῇ στενοχωρίᾳ ἡμῶν στρέφομεν τὰ πνευματικά δλέμματα ἡμῶν πρὸς τὴν Μεγάλην Ἐκκλ. Κων)λεως καὶ παρακαλοῦμεν, ὅπως συνενώσῃ Αὕτη τὰς προσευχὰς αὐτῆς πρὸς τὸν Μεγαλόδωρον Θεὸν ἡμῶν εἰς τὰς εὐχὰς τῆς ῥωσικῆς Ἐκκλησίας»¹. Ταῦτα ὡς πρὸς τὸν πρῶτον ἰσχυρισμὸν τοῦ Σεργίου.

Ἄλλ' ὁ Σέργιος διαμφισθιτὲ ἀκόμῃ, ὅτι τὸ ἔδαφος τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης ἀνήκει εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Οἴκου. Πατριάρχου. Ὁ 28ος κανὼν τῆς Δ' Οἴκου. παρατηρεῖ οὗτος, καθορίζει ὄρια τοῦ Οἴκου. θρόνου τὴν Θράκην, τὸν Πόντον καὶ τὴν Ἀνθυπατικὴν Ἀσίαν καὶ τοὺς ἐν τοῖς βαρβαρικοῖς, οἵτινες ἦσαν οἱ Ἀλανοὶ τῆς Ποντικῆς διοικήσεως καὶ οἱ Ρῶσοι τῆς Θρακικῆς. Αἱ ἐν τῇ Εὐρώπῃ χώραι ἀνήκον εἰς τὸν Πάπαν. Μετὰ τὸ σχίσμα δὲ οὐδεμία πρᾶξις ἐκκλησιαστικῆ ὑπήγαγε τὰ ἑδάφη ταῦτα εἰς τὸν Κων)λεως. Ἐντεῦθεν ἡ Ἑλλάς καὶ ἡ Ρωσία καὶ πᾶσα αὐτοκέφαλος ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἴδρουν ἐκεῖ ἐλευθέρως ἐνορίας.

Καὶ οἱ ἰσχυρισμοὶ οὗτοι τοῦ Σεργίου δὲν εἶναι περισσότερο βᾶσιμοι τῶν προγενεστέρων. Διότι κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἐκρήξεως τοῦ σχίσματος, μὴ ὑπαρχούσης οὐδεμιᾶς ἄλλης ὀρθοδόξου αὐτοκεφάλου ἐκκλησίας κατὰ τὴν Εὐρώπην, προδήλως, ἀν μὴ καὶ δι' ἄλλον τινὰ λόγον, τοῦλάχιστον διὰ τὸν λόγον τῆς γεινιάσεως καὶ τῆς μετὰ τῆς Κων)λεως εὐχεραῦς ἐπικοινωνίας, πᾶσαι αἱ τέως κατὰ τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Πάπα καὶ ἤδη χωρισθεῖσαι αὐτοῦ ὀρθόδοξοι ἐκκλησίαι ὑπήχθησαν ὑπὸ τὸν Κων)λεως, ὅστινος ἡ δικαιοδοσία περιελάμβανε πρὸ τοῦ σχίσματος τὴν κάτω Ἰταλίαν καὶ τὴν Σικελίαν, εἶτι δὲ καὶ ἅπαν τὸ Ἰλλυρικόν. Ἐκτοτε πᾶσαι αἱ ὀρθόδοξοι αὐτοκέφαλοι Ἐκκλησίαι τῆς Εὐρώπης, ἐκ τῆς ἐκκλησίας τῆς Κων)λεως προελθοῦσαι καὶ ὑπὸ ταύτης χειραφετηθεῖσαι, ἐκηρύττοντο ἀνεξάρτητοι μετὰ σαφῶς περιγεγραμμένων ὄρων δικαιοδοσίας, πέραν τῶν ὁρίων δὲν ἐξτείνεται ἡ ἐξουσία αὐτῶν. Ἐντεῦθεν καὶ οἱ ἐν Βενετία Ὀρθόδοξοι ἐκ Κων)λεως ἐλάμβανον τὸν μητροπολίτην αὐτῶν, φέ-

1. Ἐπιστολὴ Τύχωνος ἀπὸ 15 Μαΐου 1918 πρὸς τὸν Οἶκου. Πατριάρχη, ἐν Ἐκκλησιαστ. Ἀληθείᾳ Τομ. ΑΖ τῆς 30 Ἀυγούστου 1918.

ροντα τὸν τίτλον οὐχὶ Βενετίας ἀλλὰ Φιλαδελφείας. Καὶ ὁ Κιέβου ἐπ' ἀρκετὸν μετὰ τὴν ἀνακήρυξιν τοῦ Ρωσικοῦ Πατριαρχείου ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ Οἴκου. Πατριαρχείου καὶ ὑπ' αὐτοῦ ἐκλέγεται¹. Καὶ ὁ Κάρλοβιτς δὲν ἀπευθύνεται εἰς τὸν Ἰπέκ, ἵνα λάβῃ τὴν αὐτονόμησιν αὐτοῦ, ἀλλ' εἰς τὸν Κων)λεως καὶ ἐκεῖθεν λαμβάνει τὴν πρώτην χειραφέτησιν αὐτοῦ ὡς μητροπολίτης αὐτόνομος ὑπὸ τὸν Ἰπέκ. Ἡ περὶ ἐνοριῶν δὲ ἐλληνικῶν κ.λ.π. πρᾶξις ἐξηγεῖται: εὐκόλως, ἐὰν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν, ὅτι ἐφ' ὅσον δὲν ἐπρόκειτο περὶ ἐπισκοπῶν καὶ σεδαρωτέρας τινὸς ἐκκλησι. ὀργανώσεως, ἀλλὰ περὶ ναῶν καθ' αὐτὸ κτητορικῶν, τῶν ὁποίων κτήτορες ὑπῆρχον αἱ οἰκεῖαι κυβερνήσεις, εἰς τὰς πρεσβείας τῶν ὁποίων ἦσαν αὐταὶ προσσητημέναι, δὲν συνέτρεχε λόγος, διὰ μόνον τὸ δικαίωμα τοῦ μνημοσύνου, ὅπερ θὰ ἠδύνατο νὰ διεκδικήσῃ ὁ Οἶκου. Πατριάρχης, νὰ δημιουργηθῶσι ζητήματα, ἐκ τῶν ὁποίων ψυχρότης μόνον καὶ οὐδεμία γενικωτέρα ἐκκλ. ὠφέλεια ἠδύνατο νὰ προκληθῇ. Ταῦτα καὶ ὡς πρὸς τὸ ἕτερον ἐπιχείρημα τοῦ Σεργίου.

Ἄλλ' ὁ Σέργιος προσθέτει, τέλος, καὶ τὰ ἐξῆς: Καὶ ἐὰν δεχθῶμεν, ὅτι τὸ ἔδαφος τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης ἀνήκει, εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Κων)λεως, κατὰ τὸν 17 ὄμον κανόνα τῆς Δ' Οἴκου. ὅταν ἐνορία τις ἐξαρτᾶται ἐξ ἄλλης ἐπισκοπῆς ἀπὸ τριάκοντα ἐτῶν, ἀνήκει ἀμετακλήτως εἰς αὐτήν. Μὲ ποῖον λοιπὸν δικαίωμα ἀπεσπάσθησαν αἱ ἐν τῇ Δυτικῇ Εὐρώπῃ ῥωσικαὶ ἐνοριαί; Ἐν προκειμένῳ δὲ συνέβη ἐπὶ πλέον καὶ τοῦτο: ὁ Εὐλόγιος «ἐπίσκοπος αὐτοκεφάλου ἐκκλησίας παραδεδομένος εἰς συνοδικὴν κρίσιν ὑπὸ τοῦ νομίμου κυριάρχου του, ἐν τῇ δικαιοδοσίᾳ τοῦ ὁποίου ἠθέλησεν ἄλλως τε νὰ μείνῃ κατ' ἴδιαν του ἐπιθυμίαν, καὶ καθ' ὅν χρόνον διὰ προδικαστικῆς ἐνεργείας ἦτο ἐστερημένος τοῦ δικαίωματος τοῦ κυβερνᾶν καὶ ἀκολούθως τοῦ ἱεραργεῖν, ὑφηρπάγη ἄνευ οὐδεμιᾶς ἄλλης δικαιολογίας τῆς δικαστικῆς δικαιοδοσίας τοῦ νομίμου κυριάρχου του».

Ἔτι πρὸς τὸν τελευταῖον τοῦτον ἰσχυρισμὸν τοῦ Σεργίου ἔχει ἤδη ἀποδειχθῆ, ὅτι αἱ ἐνοριαὶ εἶχον ἀναριθμαστῆ εἰς ἐπισκοπὴν, μετὰ εὐρέων μάλιστα δικαιομάτων. Θὰ ἔπρεπεν ὡσαύτως νὰ ὑπομνησθῇ ἡ περίπτωσις τοῦ ΠΖ κανόνος τῆς ἐν Καρθαγένῃ, καθ' ἣν, μολοντί ὁ ἐπίσκοπος Κουοδουλιτῆος ἀρνηθεὶς νὰ κριθῇ ὑπὸ τῆς συνόδου τῶν ἐπισκόπων ἀνεχώρησεν ἀθαιρέτως, «ἤρесе μὲν πᾶσι τοῖς ἐπισκόποις, ἵνα μηδεὶς αὐτῷ κοινωνήσῃ ἕως εὗ τὸ κατ' αὐτὸν πρᾶγμα

1. Τὸ ρωσικὸν Πατριαρχεῖον ἀνεκηρύχθη τῷ 1590. Τῷ 1649 ἐκλέγεται ἐν Κων)λει ὡς διάδοχος τοῦ Κιέβου Πέτρου Μογίλα ὁ ἐπίσκοπος Μοσχολέβης Σίλβεστρος, ὅστις ἐποίμανε τὴν ἐν Πολωνίᾳ καὶ Λιθουανίᾳ ὀρθόδοξον ἐκκλησίαν σχεδὸν ἐπὶ ἑπταετίαν. Ὁ διαδεξάμενος τοῦτον Ἰωσήφ [1604] μόλις τῷ 1668 ἐπέτυχε τὴν ὑπὸ τοῦ Οἴκ. Πατριάρχου Μεθοδίου Γ' κύρωσιν. Ἡ Μητρόπολις Κιέβου ὑπήχθη ὑπὸ τὸ Πατριαρχεῖον Μόσχας μόλις τῷ 1686 κατόπιν συνοδικοῦ τόμου τοῦ Οἴκου. Πατριάρχου Διονυσίου Δ'.

περατωθή», συγχρόνως όμως ανεγνωρίσθη, ότι «τὴν ἐπισκοπὴν ἀπ' αὐτοῦ ἀφαιρεθῆναι πρὸς τῆς ἐκδόσεως τοῦ κατ' αὐτὸν πράγματος, οὐδενὶ χριστιανῶ δύναται δοκεῖν». Ἐν προκειμένῳ δὲ ὁ Εὐλόγιος ἀνευ οὐδεμιᾶς διαδικασίας ἐκπιτωτος κηρυχθεὶς ἀντικατεστάθη διὰ διαταγῆς ὑπὸ τοῦ Λιθῶν Ἐλευθερίου. Ζητήσας δὲ κατ' ἑκκλησίαν τὴν προστασίαν τοῦ Πατριαρχείου δὲν ὑφηγοπάγη τῆς δικαστικῆς δικαιοδοσίας τοῦ νομίμου κυριάρχου του, ἀλλὰ ἀπλῶς ἀνεστάλησαν τὰ κατ' αὐτοῦ παράνομα καὶ ἀντικανονικὰ μέτρα, μέχρις οὗ νομίμως καὶ μεθ' ὄλων τῶν ἐγγυήσεων τῆς ἀμερολήπτου κρίσεως κατηρητισμένον δικαστήριον τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας κρίνη τὴν ὑπόθεσίν του.

ε) Παρέμβασις τοῦ Πατριάρχου Σερβίας.

Εἰς τὴν ἀνωτέρω ἐπιστολὴν τοῦ Σεργίου οὐδεμίαν ἀπάντησιν, καθ' ὅσον γνωρίζομεν, ἔδωκε τὸ Οἶκουμ. Πατριαρχεῖον. Ἐσημειώθη ἐν τούτοις ἐν τῷ μεταξύ παρέμβασίς τις τοῦ Πατριάρχου Σερβίας, ὅστις ἀπαντῶν εἰς ἐπιστολὴν τοῦ Μητροπ. Λιθῶν καὶ Βίλνας Ἐλευθερίου, δι' ἣν οὗτος ἐκοινοποιεῖ αὐτῷ ἀντίγραφον τῆς τελευταίας ἐπιστολῆς τοῦ Σεργίου, ἐκήρυξεν ἐν τῇ ἀπὸ 14 Φεβρ. 1932 ἐπιστολῇ αὐτοῦ ὡς ἀντικανονικὴν τὴν ἐνέργειαν τοῦ Οἴκουμ. Πατριαρχείου. Ἐν τῇ ἐπιστολῇ ταύτῃ, δημοσιευθεῖσα εἰς τὸ ἐν Κόβνῳ ἐκδιδόμενον Περιοδικὸν «Φωνὴ τῆς ὀρθοδόξου ἐπαρχίας Λιθῶν», ὁ πατριάρχης τῆς Σερβίας γράφει μεταξύ ἄλλων καὶ τὰ ἑξῆς: «Συμμεμερίζομενοι τὴν κανονικότητα τῆς διαμαρτυρίας τοῦ ἀναπληρωτοῦ τοῦ Πανρωσικοῦ Πατριαρχ. Θεόδου Μητροπολίτου Σεργίου κατὰ τοῦ Οἴκουμ. Πατριάρχου ὡς δεγθέντος ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν του τὸν Μητροπολίτην Εὐλόγιον, προσέδημεν εἰς πρὸς τὸν Οἶκουμ. Πατριάρχον διὰ τῶν ἐπισκόπων Μπάσκας Βίσηναιου καὶ Τιμὸν Αἰμιλιανοῦ διὰ τὰς ἀντικανονικὰς πράξεις τοῦ Οἴκουμ. Πατριαρχείου ἀποτελοῦσας ἀνάμιξιν εἰς τὰς ὑποθέσεις τῆς αὐτοκεφάλου Ρωσικῆς Ἐκκλησίας»¹.

Ἡ τοιαύτη δῆλωσις τοῦ Μκκ. Πατριάρχ. Σερβίας, τοῦλάχιστον εἰς ἡμᾶς, παρουσιάζεται ἐξόχως παράδοξος καὶ ἀντιπατικῆ. Διότι ἐὰν ἡ ἐνέργεια τοῦ Οἴκ. Πατριαρχείου πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς εἰρήνης ἐν ταῖς κατὰ τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην ῥωσ. παροικίαις κατ' αἰτήσιν αὐτῶν γενομένη χαρακτηρίζεται ὡς ἀντικανονικὴ πράξις καὶ ἀνάμιξις, πῶς τότε οἱ ἐν τῇ Σερβίᾳ παρὰ τὴν προσηγηθεῖσαν ἀπὸ τοῦ Μαρτίου 1922² κατάργησιν τῆς συνόδου τοῦ Κάρλοβιτς καὶ μετὰ τὴν ἀποκήρυξιν ταύτης καὶ ὑπὸ τοῦ ἡδὴ Ἀναπληρωτοῦ Σεργίου ἐξακολουθοῦσι νὰ ἀναγνωρίζωσι καὶ νὰ προστατεύωσι τὴν σύνοδον ταύτην, τῆς ὁποίας ἄλλως τε ἡ συγκρότησις καὶ διατήρησις συντελεῖ μᾶλλον εἰς μείζονα σῆγνυσιν παρὰ εἰς ἐξυπηρέτησιν τῆς ἐκκλ. εἰρήνης; Ὁ Εὐλόγιος δὲν ἐξεστράπη εἰς τοιαύτην πολι-

τικὴν ἀνάμιξιν, εἰς ὁποίαν ἢ ἐν Κάρλοβιτς σύνοδος, οὐδὲ διεφώνησε πρὸς ἄλλην ἀρχὴν, ἀλλὰ πρὸς τὸν αὐτὸν Σέργιον, πρὸς ὃν καὶ οἱ ἐν Κάρλοβιτς, διετήρησαν ὅμως μέχρις ἐσχάτων ἀκεραλαίαν τὴν ἐμπιστοσύνην τοῦ Τύχωνος, τῆς ὁποίας ἐξέπεσαν ἀπὸ τοῦ 1922 οἱ ἐν Κάρλοβιτς. Διὰ τοιούτων ἢ μὲν προστασία τοῦ Σερβικοῦ πατριαρχείου πρὸς παρασύνθεσιν τινὰ ἀποκηρυχθεῖσαν οὐ μόνον παρὰ τοῦ Σεργίου, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τοῦ Τύχωνος, εἶτι δὲ καὶ ὑπὸ τῶν Πατριαρχείων Κων)λεως, Ἀλεξανδρείας καὶ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν εἶνε κανονικῆ, ἢ δὲ πρὸς τὸν Εὐλόγιον ἐπιδιατηρήσει τῆς ἐκκλ. εἰρήνης, ἀνευ δὲ μεταβολῆς οὐσιώδους τοῦ καθεστώτος, παρασχεθεῖσα προστασία τοῦ Οἴκουμ. Πατριαρχείου ἀποτελεῖ ἀντικανονικὴν ἀνάμιξιν καὶ ὑπερβασίαν;

Ἐπειτα κατὰ τὰς γενομένας ἐν τῇ Προκαταρκ. Ἐπιτροπῇ τοῦ ἁγίου Ὁρους δηλώσεις ὑπὸ τοῦ ἀντιπροσώπου τῆς Σερβικῆς Ἐκκλησίας ἐπισκόπου Ἀχρίδος Νικολάου (πρὸς ὃς συνεφώνησε καὶ ὁ τῆς Ρουμανικῆς Ἐκκλησίας ἀντιπρόσωπος ἐπίσκοπος Τηρογοβιστοῦ) εἰς μὲν τὸν Μητροπολίτην Εὐλόγιον ἀνεγνωρίσθη εἰς ἰδικὴν θέσιν μέχρι τοῦ σημείου ὥστε νὰ ὑποστηρικῆ, ὅτι ἐπεβάλλετο νὰ κληθῆ μετὰ τοῦ πρώην Κιέβου Ἀντωνίου, ὅπως ἀντιπροσωπεύωσι τὴν Ρωσικὴν Ἐκκλησίαν, εἰς δὲ τὸν Ἀναπληρωτὴν τοῦ Τοποτηρητοῦ Σεργίου οὐδεμίαν σχεδὸν ἀνεγνωρίσθη ἀρμοδιότης, ὅπως ἀντιπροσωπεύσῃ τὴν Ρωσικὴν Ἐκκλησίαν, τοῦ ἐπισκόπου Ἀχρίδος δηλώσαντος, ὅτι ἡ Σερβικὴ ἐκκλησία «διέκοψε πᾶσαν σχέσιν καὶ πρὸς τὰς τρεῖς νέας ἐν Ρωσίᾳ καταστάσεις»¹. Μετὰ τοιαύτας δηλώσεις καὶ μετὰ δημιουργίαν τοιούτων σχέσεων νὰ ἀξιοῦται ἤδη ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Σερβίας, ὅπως ὁ κατὰ τὰς ἀντιλήψεις αὐτῆς τῆς Σερβικῆς Ἐκκλησίας δυνάμενος μεθ' ἀρμοδιότητος νὰ ἐκπροσωπήσῃ τὴν Ρωσικὴν Ἐκκλησίαν Εὐλόγιος ἀφειθὲ ἀπροστάτευτος ἐν τῷ διωγμῷ ὑπὸ τοῦ κατὰ τὴν Σερβικὴν Ἐκκλησίαν μὴδὲν ἐκπροσωποῦντος Σεργίου καὶ νὰ ἐνισχύεται ὁ τελευταῖος οὗτος ὑπὸ τοῦ Σερβικοῦ πατριαρχείου διὰ νὰ παταχθῆ ὁ πρῶτος, ἀποτελεῖ τι Παταπληκτικὸν καὶ ἀπροσδόκητον. Τοσαῦτα καὶ ὡς πρὸς τὴν ἐπέμβασιν τοῦ Πατριάρχου τῆς Σερβίας.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω καθίσταται δῆλον ὅτι ἐν τῷ ζητήματι Εὐλογίου καὶ Σεργίου ὑπάρχουσι θεαίως περιπτώσεις ὑπερβασίων ἀντικανονικῶν, αὗται ὅμως προεκλήθησαν ἐκ τῆς αὐθαίρετου ἐνεργείας τοῦ ἀντικαταστάτου Σεργίου. Τοῦναντίον ἡ ἐπέμβασις τοῦ Οἴκουμ. Πατρ. γενομένη ἐντὸς τῆς ὑπὸ τῶν κανόνων 9 καὶ 17 τῆς Δ' Οἴκ. Συνόδου δημιουργουμένης εἰδικῆς δικαιοδοσίας τῆς πρωτοθρόνου Ὁρθοδ. Ἐκκλησίας, ἠσφάλισε μὲν τὴν εἰρηνικὴν ζωὴν τῶν ἐν τῇ Δυτικῇ Εὐρώπῃ ῥωσικῶν παροικιῶν, μὴ θίξασα οὐδ' ἐπ' ἐλάχιστον τὴν αὐτονομίαν αὐτῶν, παρημποδίσσε δὲ τὴν δημιουργίαν

1. «Πάνταινος 17 Μαρτίου 1932 σελ. 169.

2. Ὡς ἀναγράφεται ἐν τῇ ἀπὸ 28 Ἰουνίου ἐγκυκλίῳ τοῦ Τύχωνος («Ἐκκλ. Ἀλήθεια» τῆς 4 Αὐγούστου 1923).

1. Πρακτικὰ σελ. 96.

νέων ἀφορμῶν καὶ αἰτίων διενέξεων καὶ διχοστασιῶν μεταξὺ τῶν ὀρθοδόξων Ρώσων. Ὁρισμένως δέ, όταν ἡ παρῶσα ταρχώδης κατάστασις τῆς ἐν Ρωσίᾳ Ἐκκλησίας παρέλθῃ, ἡ τοιαύτη ἐπέμβασις τοῦ Πατριαρχείου θὰ χαρακτηρισθῇ ὑπὸ πασῶν τῶν μερίδων ὡς σῶτεια καὶ θὰ εὐρεθῇ ὡς εὐγνωμοσύνης ἀξία¹.

H. N. ΤΡΕΜΠΕΛΑΣ

ΔΙΑ ΤΟΝ ΙΕΡΟΝ ΑΜΒΩΝΑ

ΟΜΙΛΗΤΙΚΑ ΣΧΕΔΙΑΣΜΑΤΑ

223

Ἡ δωρεὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος
(Κυρ. Πεντηκοστῆς—19 Ἰουνίου)

«Ὁ Παῦλος δὲ εἶπε περὶ τοῦ Πνεύματος
ὅτι ἐμελλόν λαβάνειν οἱ πιστεύοντες εἰς
αὐτόν . . . (Ἰω. ζ' 39)

1. Ἄξιον μελέτης ζήτημα θὰ ἰδύνατο νὰ ἐγερεθῇ ὡς πρὸς τὴν σχέσιν τῆς νέας ταύτης ὑπὸ τὸν Εὐλόγιον ἐξαρχίας πρὸς τὴν προῦπάρχουσαν ὑπὸ τὸν Μητροπολίτην Θυατείρων. Ἀναμφιβόλως πρόκειται περὶ ζητήματος ἐσωτερικοῦ, ἀνήκοντος ἐξ ὀλοκλήρου εἰς τὴν ἀποκλειστικὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Οἴκ. Πατριαρχείου, οὐδεμίᾳ δὲ αὐτοκέφαλος ἐκκλησία δικαιούται νὰ ἐρωτήσῃ τὴν ἄλλην, διατί τὰς κατὰ τὴν περιφέρειαν τῆς ἐκκλ. δικαιοδοσίας σου ἐπισκοπὰς διήρεσας οὕτως ἢ ἄλλως. Ἐν τούτοις θεωρητικῶς ἐξετάζοντες τὸ ζήτημα θὰ ἰδύναμεθα νὰ παρατηρήσωμεν τὰ ἑξῆς: Ἀναντιρρήτως θὰ ἰδύνατο νὰ ἐξευρεθῇ καὶ κανονικώτερα λύσις, ὅποια ἐπὶ παραδείγματι ἡ ὑπαγωγὴ τοῦ ἐνὸς ἐξάρχου εἰς τὸν ἕτερον. Τοῦτο δέ, ἵνα μὴ ἀνάγῃται εἰς πρωτεύουσαν ἀρχὴν ἐν τῇ ἐκκλῃσι, διοικήσει ἡ ἀρχὴ τῆς ἐθνικότητος, ἣτις δὲν δύναται νὰ γίνῃ δεκτὴ ὡς ἀρχὴ κυριαρχοῦσα ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, διότι ὑποθάλλει τὰς φυλετικὰς διαιρέσεις καὶ ἀναίρει τὴν ὑπὸ τοῦ Παύλου διακηρυχθεῖσαν θεμελιωδεστάτην ἀρχὴν, καθ' ἣν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ «οὐκ ἐν Ἑλλην καὶ Ἰουδαίῳ, περιτομῇ καὶ ἀκροβυστία, Βάρβαρῳ, Σκύθῃ, δούλῳ, ἐλεύθερῳ» ἀλλὰ τὰ πάντα καὶ ἐν πᾶσι Χριστοὺς» (Κολοσ. γ, 11). Θὰ ἔπρεπεν ὅμως νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψει, ὅτι ἡ σημερινὴ διευθέτησις ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἔχει τὸν χαρακτήρα τῆς *προσωρινότητος*, προετιμήθη πρῶτον μὲν καὶ ἐκ γενναϊοφρονός εἰνος φρονήσεως τοῦ Οἴκου. Πατριαρχείου, τὸ ὅποτον κατ' οὐδένα λόγον θὰ ἔστεργε νὰ παρεξηγηθῇ, ὅτι ἐπωφελοῦμενον τῆς στενοχωρίας τῶν ὑπὸ πᾶσαν ἐποψιν ἀξιοσυμπαθῆτων ὑπερορίαν Ρώσων ἐπεξήτησε νὰ ἐπιβάλλῃ κῶδα κυριαρχον ἐπ' αὐτῶν ἔπειτα δὲ καὶ ἐξ ἀνάγκης τινός, ἵνα μὴ ποτε οἱ ἐν Γαλλίᾳ ὀρθόδοξοι Ρώσοι ἐμπλακῶσιν εἰς δικαστικούς ἀγῶνας διὰ τὴν διαχείρισιν τῆς ἀκινήτου περιουσίας τῶν ἐν Γαλλίᾳ παροικιῶν, αἵτινες ἀναντιλέκτως εἰσὶ ὀμοσικαί. Ἡ ὑπαγωγὴ τοῦ Εὐλόγιου εἰς τὸν Θυατείρων ἰδύνατο νὰ γεννήσῃ ζήτημα, ὅτι ὁ Εὐλόγιος ὑπαγόμενος εἰς ἄλλης ἐθνικότητος Μητροπολίτην δὲν δικαιούται νὰ διαχειρίζηται τὴν περιουσίαν ὀμοσικῶν ἰδρυμάτων. Τοιαῦται δὲ δίκαι ἐκκρεμοῦσιν εἰσέτι καὶ ἐν Ἀμερικῇ καὶ ἐν Γερμανίᾳ. Πρέπει τέλος νὰ τονισθῇ ὅτι ἡ τοιαύτη προσωρινὴ διευθέτησις παρ' ὅλον τὸ ἀνώμαλον αὐτῆς διαφέρει οὐσιωδῶς τῆς περιπτώσεως τῆς Βουλγαρικῆς ἐξαρχίας ἢ τῆς συνοδοῦ τοῦ Κάρολιτς ἢ τῆς τοῦ Σερβικοῦ Πατριαρχείου, ἰδρύσαντος ἐπισκοπὰς καὶ ἔξω τῆς δικαιοδοσίας αὐτοῦ. Εἰς τὰς τελευταίας ταύτας περιπτώσεις ἔχομεν δύο ἐκκλησιαστικά κέντρα ἐν τῇ αὐτῇ γεωγραφικῇ περιφερείᾳ. Ἐχομεν δηλαδὴ κατάστασιν ἀντικανονικὴν, ἐγκυμονοῦσαν σύγχυσιν καὶ συγχρούσεις. Εἰς τὴν περίπτωσιν ὁμοσ. τοῦ Εὐλόγιου καὶ τοῦ Θυατείρων ἔχομεν ἐν ἐκκλησιαστικόν κέντρον, οἱ δύο δὲ ἐξαρχοὶ εὐρηγνται μὲν ἀμφότεροι ἐν τῇ αὐτῇ γεωγραφικῇ περιφερείᾳ, ἐκάτερος ὅμως ἔχει διαγεγραμμένα τὰ ὅρια τῆς δικαιοδοσίας αὐτοῦ, τὸ μόνον δὲ ἄστοπον εἶνε ὅτι ἡ δικαιοδοσία αὐτὴ καθορίζεται ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἀρχῆς τοῦ ἐθνοσμοῦ. Εἶνε δ' ἐξ ἄλλου ἀναμφισβήτητον, ὅτι, ὅταν ὑπάρχῃ ἐν ἐκκλησιαστικῷ κέντρῳ, δύναται κανονικῶς νὰ χωρισθῇ εἰς πλείονας τῆς μίας ἐπισκοπὰς ἀκόμη καὶ μία πόλις μετὰ τῶν προαστείων αὐτῆς, ὑπὸ τὸν ὅρον ὁμοσ., ἵνα εἰς ἕκαστον ἐπίσκοπον καθορίζηται ἰδία περιφέρεια. Παράδειγμα τοιαύτης διαίρεσεως προβάλλονται ἡ Ἀρχιεπισκοπὴ Κων/λεως καὶ αἱ Μητροπόλεις Δέρκων, Πριγκητονήσων καὶ Χαλκηδόνος, αἵτινες πᾶσαι εὐρηγνται σχεδὸν ἐν τῇ αὐτῇ πόλει.

«Πεντηκοστὴν ἐφορᾶζόμεν καὶ Πνεύματος ἐπιδημίαν καὶ προθεσίαν ἐπαγγελίας καὶ ἐλπίδος συμπλήρωσιν» καὶ αὐτὸν τὸν Κύριον τῆς Δόξης ἀκούμεν προσκαλοῦντα τοὺς «διψῶντας» τὴν σωτηρίαν καὶ ὑπισχνούμενον ἄφθονον τὴν δωρεὰν τοῦ «ζῶντος ὕδατος» εἰς τοὺς πιστεύοντας εἰς Αὐτόν (Ἰω. ζ', 37—39). Καὶ βλέπομεν τοὺς «ποτιμούς», οὓς ὁ Κύριος ὑπεσχέθη, καταρδεύοντας τὴν Ἐκκλησίαν ἀπὸ τῆς λαμπρόα καὶ προσκνητῆς ἐκείνης ἡμέρας, καθ' ἣν οἱ μαθηταὶ «ἦσαν ἅπαντες ὁμοθυμαδὸν ἐπὶ τὸ αὐτό . . . καὶ ὄφθησαν αὐτοῖς διαμεριζόμεναι γλῶσσαι ὡσεὶ πυρός, ἐκάθισέ τε ἐφ' ἕνα ἕκαστον αὐτῶν, καὶ ἐπλήσθησαν ἅπαντες Πνεύματος Ἁγίου» («Πράξ. β', 1—4). Τοῦ Ἁγίου Πνεύματος τὴν δωρεὰν ὡς προσπαθήσωμεν λοιπὸν σήμερον νὰ σπουδάσωμεν, ὅσον τοῦτο εἶναι δυνατόν εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ἀσθένειαν.

Α'.—Τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἡ ἐνέργεια ἐξεδηλώθη ἐν τῷ κόσμῳ ἀπ' αὐτῆς τῆς πρώτης στιγμῆς τῆς δημιουργίας: «Πνεῦμα Θεοῦ ἐπεφόρετο ἐπάνω τοῦ ὕδατος» τοῦ καλύπτοντος τὴν ἄμορφον μᾶζαν τοῦ ἀδιαπλάστου ἔτι πλανήτου μας. «Ζωοποιὸν» δὲ καλεῖται τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐν τῷ συμβόλῳ τῆς Ὁρθοδόξου Πίστεως ἡμῶν.

Ὅπως δὲ τῆς πρώτης Δημιουργίας τὸ ἔργον συμπληροῦται διὰ τῆς ἐνεργείας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, οὕτω καὶ τῆς δευτέρας, τῆς Ἀναδημιουργίας, τὸ θαῦμα συντελεῖται πάλιν διὰ τῆς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος δυνάμεως, ἀρχῆς γενομένης ἀπὸ τῆς διὰ τῶν ἀνδρῶν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, τῶν θεοπνευστων προφητῶν, προετοιμασίας. Τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον εἶναι «τὸ λαλήσαν διὰ τῶν Προφητῶν».

Σαφῶς ὁ Προδρόμος εἶχε κηρῦξει ὅτι ὁ Χριστὸς θὰ ἐβάπτισεν «ἐν πνεύματι ἁγίῳ» (Ματθ. γ', 11), σαφέστατα δὲ καὶ ὁ ἴδιος ὁ Χριστὸς ἐδίδαξεν ὅτι εἶναι ἀπαραίτητον νὰ γεννηθῇ τις «ἐξ ὕδατος καὶ πνεύματος» (Ἰω. γ', 5) ἵνα ἔχη μέρος μετ' Αὐτοῦ.

Τὸν «Παράκλητον», τέλος, «τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὃ παρὰ τοῦ Πατρὸς ἐκπορεύεται» ὑπεσχέθη νὰ στείλῃ εἰς τοὺς μαθητὰς Του ὁ Κύριος ἵνα καθοδη-

γήση «εις πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν» καὶ «ὑπομνήση πάντα ὅσα» εἶπεν Ἐκεῖνος καὶ «ἐλέγξῃ τὸν κόσμον περὶ ἁμαρτίας καὶ περὶ δικαιοσύνης καὶ περὶ κρίσεως» (Αὐτόθ. ιδ'. 15 17, 26. ιστ' 12-15. Πράξ. α'. 8).

Ἴνα στείλῃ τὸν «Παράκλητον» ἔπρεπε «να ἀπέλθῃ» ὁ Κύριος, ὡς ὁ ἴδιος εἶπεν (αὐτόθι), ἀπέστειλε δὲ τοῦτον «ἵνα μένη μεθ' ἡμῶν εἰς τὸν αἰῶνα» (αὐτόθι ιδ'. 16-17), αἰωνίως ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ δοῦν.

Β'.—Τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ δοῦν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ ἐνεργεῖ ἐφ' ἑνὸς ἐκάστου τῶν πιστῶν ἰδιαιτέρως τὸ ἔργον τῆς σωτηρίας.

Τῶν Εὐαγγελιστῶν καὶ τῶν Ἀποστόλων αἱ Γραφαὶ εἶναι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἔργον, ὅπερ «ὑπέμνησεν» ὄντως πάντα ὅσα εἶπεν ὁ Χριστός.

Τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων οἱ ὄροι καὶ οἱ κανόνες, δι' ὧν τὸ θεῖον θέλημα ἐγκύρως ἐμνηνεύεται, εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα τῆς τοῦ Ἁγ. Πνεύματος καθοδηγήσεως «εις πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν».

Τῶν ἱερῶν μυστηρίων ἡ τελεσιουργία εἶναι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἡ αἰσθητὴ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ παρουσία καὶ τὸ αἰσθητότερον μέσον τῆς ἐπὶ τῶν πιστῶν ἐπενεργείας τῆς θείας Αὐτοῦ δωρεᾶς.

Ἡ μυστικὴ φωνὴ ἡ κραζούσα εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἐκάστης ἀνθρωπίνης ψυχῆς, κατὰ τὸν Ἀπ. Παῦλον, καλοῦσα εἰς μετάνοιαν καὶ ὑπομνήσκουσα τὴν υἱοθεσίαν (Ρωμ. η' 16), εἶναι τοῦ Ἁγ. Πνεύματος ἡ φωνή.

Ἡ δρόσος, ἣτις θωπεύει τὴν ψυχὴν παρέχουσα τῆς συγγνώμης τὴν πληροφορίαν, εἶναι τοῦ Ἁγ. Πνεύματος ἡ χάρις ἡ ἀναγεννώσα τὰς ψυχὰς ἡμῶν. Ἡ ἐνίσχυσις ἣν ὁ πιστὸς αἰσθάνεται ἐν τῷ ἀγῶνι κατὰ τῆς κακίας εἶναι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἡ δικαιοῦσα δύναμις, ἡ ἐπίδρασις, ἣν οἱ τοῦ Χριστοῦ ἄνθρωποι ἀσκοῦσιν ἐπὶ τοῦ κόσμου εἶναι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἡ ἀγιαζούσα χάρις. Τὰ δὲ ἔργα τῆς ἀρετῆς, καὶ τὰ κατορθώματα τῶν ἁγίων, εἶναι τῆς χάριτος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ὁ «καρπὸς» ἐκδηλούμενος ὡς «ἀγάπη, χαρὰ, εἰρήνη, μικροθυμία, χρηστότης, ἀγαθωσύνη, πίστις, πραότης, ἐγκράτεια» (Γαλάτ. ε'. 22-23, πρβλ. Ἐφεσ. ε'. 9).

Ἡ νίκη τῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ τοῦ κόσμου, ἡ ἐκ τῶν ποταμῶν τοῦ αἵματος τοῦ μαρτυρίου βλαστήσασα, εἶναι τῆς δυνάμεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος τοῦ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ οἰκοῦντος καὶ δοῦντος ἡ τρανωτάτη ἀπόδειξις.

«Καθαρίσωμεν ἑαυτοὺς, ἀγαπητοί, ἀπὸ παντὸς μολυσμοῦ σαρκὸς καὶ πνεύματος» (Β' Κορ ζ'). «ἀποθώμεθα τὰ ἔργα τοῦ σκότους καὶ ἐνδυσώμεθα τὰ ὄπλα τοῦ φωτός» (Ρωμ. ιγ' 12), βέβαιοι ὄντες περὶ

τῆς νίκης, ἣν τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον χορηγεῖ. Ἡ ἐλαχίστη ἀπροθυμία ἐν τῷ ἀγῶνι τῆς εὐσεβείας καὶ τῆς ἀρετῆς καὶ ἡ κατάχρησις τῆς δωρεᾶς τοῦ Θεοῦ, εἶναι «βλασφημία» κατὰ τοῦ Ἁγ. Πνεύματος βαρυτάτη, ἣτις «οὐκ' ἀφεθήσεται τοῖς ἀνθρώποις οὔτε ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, οὔτε ἐν τῷ μέλλοντι» (Μαρκ. γ'. 28).

E. G. M.

Ἡ ἘΝ ΑΓΙΩ ΟΡΕΙ ΣΕΡΒΙΚῆ ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΤΟΥ ΧΕΛΑΝΔΑΡΙΟΥ

Μία ἐκ τῶν σπουδαιότερων καὶ ἐπιφανεστέρων ἱερῶν μονῶν τοῦ Ἁγίου Ὁρους Ἄθω εἶναι καὶ ἡ Σερβικὴ ἱερὰ μονὴ τοῦ Χελανδαρίου. Ἡ μονὴ αὕτη ὡς πρὸς τὴν τάξιν καὶ τὴν θέσιν τῶν ἀγιορειτικῶν μονῶν κατέχει τὴν τετάρτην τιμητικὴν σειρᾶν, δηλαδὴ ἔρχεται μετὰ τὰς ἱερὰς μονὰς Μεγίστης Λαύρας, Βατοπεδίου καὶ Ἰβήρων. Τὴν μονὴν ταύτην, δωρηθεῖσαν ὑπὸ τῶν αυτοκρατόρων τοῦ Βυζαντίου Ἀγγέλων (τοῦ Ἰσαακίου Β' ἢ τοῦ Ἀλεξίου τοῦ Γ') εἰς τὸν εὐσεβῆ μέγαν Ζουλιανὸν τῆς Σερβίας Στέφανον Α' τὸν Νεεμάγια, τὸν κατόπιν ἁγίον Συμεῶν, καὶ εἰς τὸν υἱὸν αὐτοῦ Σάββαν, τὸν κατόπιν ἀρχιεπίσκοπον Σερβίας, κατέλαβον ἀπὸ τοῦ ΙΒ' αἰῶνος 1197, οἱ Σέρβοι, καὶ ἀπὸ τότε αὕτη παραμένει Σερβικὴ μονή, παρὰ τὸ ὅτι διάφοροι ἀτυχεῖς τῆς κατὰ τὸν ΙΖ' καὶ ΙΗ' αἰῶνα ἐπέτρεψαν εἰς τοὺς Βουλγάρους καὶ τοὺς Ρώσους νὰ τὴν καταλάβουν προσωρινῶς.

Ἡ Σερβικὴ σήμερον ἱερὰ μονὴ τοῦ Χελανδαρίου ἔχει ἰδρυθῆ εἰς τὸ βορειότερον μέρος τῆς Ἀθωατικῆς ἀκτῆς καὶ ἀπέχει πεντάωρον μὲν ἀπὸ τῆς κωμοπόλεως τοῦ ἁγ. Ὁρους, δηλαδὴ τῶν Καρυῶν, τετράωρον δὲ ἀπὸ τοῦ λεγομένου «προαύλακος», ἐκ τοῦ οὐοῦ ἱστορεῖται ὅτι διήλθεν ὁ Ξέρξης, ὅταν ἐξεστράτευσεν κατὰ τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος. Ἐὰν ἐρευνήσῃ τις τὰ ἀρχαῖα χειρόγραφα ἔγγραφα τῆς μονῆς αὐτῆς θὰ παρατηρήσῃ ὅτι αὕτη προσηγορεύετο «ἱερὰ μονὴ Χελανδαρίου», ἂν καὶ ὡς θὰ ἴδωμεν, δὲν στηρίζεται τοῦτο τοῦλάχιστον ἱστορικῶς. Περὶ τῆς προσαγορεύσεως, ἡ προσωνυμίας, τῆς ἱερᾶς ταύτης τῶν Σέρβων μονῆς ἔχουν ἐξαχθῆ αἱ ἐξῆς εἰκασίαι καὶ γνώμαι. Πρῶτον λέγεται, ὅτι ἡ μονὴ αὕτη ὀνομάσθη «μονὴ Χιλιανδαρίου», ἐκ χιλίων ἀνδρῶν ληστοπειρατῶν, οἵτινες πειραθέντες κατὰ τὸν ΙΒ' αἰῶνα νὰ ληστεύσωσιν αὐτὴν κατεσφάγησαν μετὰ τῶν λόγων αἰφνιδίας κατακαλύψεως τῆς ὁδοῦ τῆς ἀγούσης πρὸς τὴν μονὴν ὑπὸ ομίχλης πυκνῆς καὶ μελανῆς. Ἐκ τῆς ἀλληλοσφαγῆς αὐτῆς λέγεται πάλιν ὑπὸ τῶν σημερινῶν Σέρβων μοναχῶν, ὅτι τρεῖς μόνον ληστοπειραταὶ

δισώθησαν, οἵτινες καὶ ἐγένοντο ἔπειτα μοναχοὶ πιστεύσαντες εἰς τὸ θαῦμα τῆς προστατρίας τοῦ Ὁρους Θεοτόκου καὶ τοσοῦτον δόξω; διήλθον τὴν μοναχικὴν τῶν ζώῃν, ὥστε καὶ ἠγίασαν· σφύζονται μάλιστα καὶ αἱ ἀγιογραφίαι τῶν εἰς τὴν Τράπεζαν τῆς μονῆς. Δευτέρα ἐκδοχὴ τῆς προσωνυμίας τῆς μονῆς εἶναι, ὅτι αὕτη ἔλαβε τὴν ὀνομασίαν ἐκ τινος ἐκ Χαλκιδικῆς καταγομένου Γεωργίου Χελάνδη, ὅστις ἰδὼν, ὡς λέγεται, θαῦμά τι πλησίον τῆς μονῆς ἔκτισε μικρὴν τινα ἐκκλησίαν, εἶδος μονυδρίου, ὅπερ ὕστερον ἐκ παραφθορᾶς σλαβικῆς ὀνομάσθη τοῦ «Χελανδαρίου». Τρίτη ἐκδοχὴ εἶναι, ὅτι ἡ μονὴ αὕτη ἔλαβε τὴν προσωνυμίαν τῆς ἐκ τῶν πρώτων αὐτῆς μοναχῶν, οἵτινες, ὡς ἀναφέρει ὁ ρώσος ἱστορικός Πορφύριος Οὐσπένσκη, προήρχοντο ἐκ τινος χωρίου Χελανδ τῆς Ἄνδης, δηλαδὴ τῆς σημερινῆς Θράκης. Τετάρτη ἐκδοχὴ κατὰ τὸν μοναχὸν Θεοδώρητον Ἐσφιγμενίτην εἶναι ὅτι Χελανδάριον ὀνομάσθη ἡ μονὴ ἐκ τοῦ «χέειν τὸν τόπον ἀντάραν!!!». Ἄλλ' ἡ πλέον πιθανὴ καὶ ἀπὸ ἐπόψεως ἱστορικῆς καὶ ἀπὸ ἐπόψεως τοπογραφικῆς εἶναι ἐκείνη, τὴν ὁποίαν ὑποστηρίζει καὶ ὁ ἡμέτερος σεβαστὸς μοι καθηγητὴς τῆς χριστιανικῆς ἀρχαιολογίας κ. Γ. Σωτηρίου, καὶ ὁ ἀγιοπαυλίτης μοναχὸς Κοσμάς ὁ Βλάχος καὶ καθ' ἣν Χελανδάριον ὀνομάσθη ἡ μονὴ ἐκ τοῦ σχήματος ὅπερ ἔχει ὁμοιάζουσα μὲ τὰ βυζαντινὰ ἐπιβατικά καὶ φορητὰ πλοῖα, τὰ ὀνομαζόμενα «Χελάνδια», ὡς ἱστορεῖ καὶ ὁ πολὺς ἑλλην ἱστορικός Κ. Παπαρρηγόπουλος Ἐκ τοῦ σχήματος λοιπὸν τοῦ «Χελανδίου» καὶ κατὰ μετέπειτα παραφθορὰν τῆς λέξεως ὑπὸ τῶν Σλαύων εἰς Χελανδάρ ἐλαβε τὴν εἰς «Χελανδάριον» προσωνυμίαν ἢ ἱερα αὕτη μονή.

Τὸ ὅλον περιβάλλον τῆς μονῆς ταύτης μὲ τὰς ἀρχαίας ἀγιογραφίας τῆς, τὰς ἱστορικὰς εἰκόνας τῆς «Τριχειρούσης», τῆς «Παπαδικῆς», τῆς «Γαλακτοτροφούσης» καὶ τοῦ «Ἀκαθίστου», μετὰ τῆς πλουσίας εἰς σλαβικά καὶ ἑλληνικά χειρόγραφα μολυβδόβουλα καὶ χρυσόβουλα βιβλιοθήκης τῆς ἀποτελεῖ καὶ τι τὸ μεγαλοπρεπὲς καὶ θαυμαστόν. Ἐὰν τώρα προσθῶμεν καὶ τὴν εὐγένειαν, τὴν χρηστοθήθειαν, τὸ καλοκάγαθον καὶ τὸ ἐν γένει χριστιανοπρεπὲς τῶν ἐν τῇ ἱ. μονῇ Χελανδαρίου μοναζόντων Σέρβων, ἔχομεν μίαν τελείαν καὶ ἀρμονικὴν εἰκόνα, ἣτις εἶναι ἀδύνατον νὰ λησμονηθῇ εἰς πάντα προσκνητὴν καὶ ἐπισκέπτῃν τῆς ἀγιορειτικῆς ταύτης Σερβικῆς μονῆς.

ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ ΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΣ

Καθηγητῆς Ἀθωνικῶν Σπουδῶν

ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐπουργὸς τῆς Παιδείας καὶ τῶν Θρησκευμάτων ἐν τῇ νεᾷ Κυβερνήσει Ἐλευθερίου Βασιζέλου ὄρισθη ὁ κ. Π. Πετρίδης, βουλευτὴς Κορινθίας ὅστις καὶ ἐπεσκέφθη ἅμα τῷ διορισμῷ του τὸν Μακ. Ἀρχιεπισκοπὸν μετὰ τοῦ κ. Δευθυντοῦ τῶν Θρησκευμάτων.

— Ἀνεγνωσθησαν ἐν τῇ Ἱερᾷ Σύνοδῳ αἱ ἐκθέσεις τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Τρικκης καὶ Σταγῶν κ. Πολυκάρπου περὶ τῶν μετὰ τῶν Ἀγγλικανῶν καὶ τῶν Παλαιοκαθολικῶν συζητήσεων τῶν Ὀρθοδόξων ἐν Λονδίῳ καὶ Βερνῆ κατὰ το παρελθὸν ἔτος, ἀπεφασίσθη δὲ νὰ ἐκφρασθῇ πρὸς αὐτὸν ἡ εὐαρέσκεια τῆς Ἐκκλησίας.

— Ἡ Ἱερά Σύνοδος ἀπήντησε πρὸς τὸν Παναγ. Οικουμενικὸν Πατριάρχην ὅτι συμφωνεῖ πρὸς τὴν προτεινομένην ὑπ' αὐτοῦ ἀναβολὴν τινα τῆς Προσυνόδου.

— Πρὸς τοὺς σεβ. ἱεραρχὰς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἡ Ἱερά Σύνοδος δι' Ἐγκυκλίῳ ἀνεκουνωσε τὰ ἑξῆς: «Διὰ τοῦ νομοῦ 5138 ἰδρύεται ἐν Ἀθῆναις γενικὸν συμβούλιον βιβλιοθηκῶν, εἰς ὃ ὑπάγονται καὶ αἱ βιβλιοθήκαι τῶν ἱερῶν μονῶν. Ἐπειδὴ ὁμως οὔτε ἐν τῷ συμβουλίῳ τούτῳ οὔτε ἐν τοῖς ἐπαρχιακοῖς ἔχει ὄρισθαι νὰ ἐκπροσωπηται ἡ Ἐκκλησία, παρεκλήθη τὸ Ἐπουργεῖον Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1216 ἐν. ἔτ. συνοδικοῦ ἐγγράφου νὰ μεριμνησῇ περὶ τροποποιήσεως τοῦ νομοῦ οὕτως, ὥστε τοῦ μὲν γενικοῦ συμβουλίου νὰ ὀρισθῇ πρῶτος ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν, τῶν δὲ τοπικῶν ὁ ἐν τῇ ἑδρᾷ τοῦ συμβουλίου μητροπολίτης. Μεχρι τῆς τροποποιήσεως τοῦ νομοῦ τούτου παρακαλεῖσθε ὅπως ἀφ' ἑνὸς μὲν διαταξήτε τὴν κατὰ τὸ δυνάτον τακτοποίησιν τῶν βιβλιοθηκῶν τῶν ἱερῶν μονῶν καὶ καταγραφὴν τῶν β.β.λιων αὐτῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἀπαγορεύσητε εἰς πάντα τρίτον τὴν ἀνευ εἰδικῆς ἀδείας ὑμῶν ἔρευναν ἢ χρησιμοποίησιν καὶ δὴ τὴν μετακίνησιν τῶν β.β.λιων καὶ ἰδια.τερως τῶν χειρογράφων. Ἐπιφυλάσσεται δὲ ἡ Ἱερά Σύνοδος νὰ ἀνακρινῶσιν ὑμῖν τὰς περαιτέρω ἐνεργείας ὑμῶν ἐν περιπτώσει τροποποιήσεως τοῦ νομοῦ συμφώνως τῇ ὑποδειξει αὐτῆς».

— Ἀπεφασίσθη ὅπως ἡ ἱερά μονὴ «Καλαμιώτισσα» τῆς ἱ. μητροπολεως Θηρας χρησιμοποίηθῃ ὡς Σωφρονιστήριον τῶν κληρικῶν καὶ ἐγένοντο αἱ δευσοαὶ ἐνεργεῖαι παρὰ τῷ Ἐπουργεῖῳ Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων πρὸς ἐκδοσὴν τοῦ σχετικοῦ διαταγματος.

— Παρεπέμφθη τοῖς σεβ. μητροπολιταῖς Φλωρίνης, Ἰωαννίνων καὶ Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας ἡ μελέτη καὶ εἰσήγησις περὶ τοῦ θεσμοῦ τῶν βοηθῶν ἐπισκόπων.

—Ἐχορηγήθη τῷ Σεβ. Παροναξίας εικοσαήμερος ἄδεια ἀπουσίας ἐκ τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ πρὸς μετάβασιν εἰς τὴν ἰδιαιτέραν αὐτοῦ παρίδα τὰ Καλάβρυτα.

—Δωρίσθη ὑπὸ τοῦ Σεβ. Ἡλείας κατὰ μετάπεψιν ἠγούμενος τῆς ἰ. μονῆς «Πορωτοῦ» ὁ ἱερομόν. τῆς ἰ. μονῆς «Κρεμαστῆς» Ἀβέρκιος Μητρόπουλος, ἀντὶ τοῦ ἀπολυθέντος Ἀβερκίου Παναγιωτοπούλου.

—Ἀνετέθη τοῖς Σεβ. Φλωρίνης καὶ Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας ὁ καταρτισμὸς σχεδίου διατάγματος περὶ χειροτονίας ἐφημερίων εἰς παραμεθορίου ἐνορίας, κατὰ παρέκκλισιν ἀπὸ τῶν περὶ προσόντων ἐφημερίων κειμένων διαταξέων.

—Ἀπεφασίσθη ἵνα ἀποσταλῶσιν εἰς Σερβίαν δύο ὑπότροφοι σπουδασταὶ ἀπόφοιτοι τῆς ἱερατικῆς σχολῆς Βελλᾶς.

—Ἐχορηγήθη τῷ Σεβ. Γυθείου καὶ Ολιτύλου εικοσαήμερος ἄδεια ἀπουσίας εἰς τὰ λουτρά Αἰδηψοῦ.

—Δωρίσθη ὑπὸ τοῦ Σεβ. Δημητριάδος ὡς προσωρινὸς σύμβουλος τῆς ἰ. μονῆς «Ξενιᾶς» ὁ ἀρχιμ. Γαβριὴλ Κοκωτάκης ἀντὶ τοῦ παραιτηθέντος τοιοῦτου Εὐσεβίου Ματζώρου.

—Ἐχορηγήθη τῷ Σεβ. Κίτρους μηνιαία ἄδεια ἀπουσίας διὰ τὰ λουτρά Ἰπάτης.

—Ὡσαύτως ἐχορηγήθη τῷ Σεβ. Κοζάνης μηνιαία ἄδεια ἀπουσίας πρὸς λουτροθεραπείαν.

—Διὰ διατάγματος καθωρίσθησαν αἱ ἐν τῇ περιφέρειᾳ τῆς ἰ. μητροπόλεως Σισανίου καὶ Σιατίστης ἐνορίαί, ἀνερχόμεναι εἰς 76, συμφώνως τῷ ὑπ' ἀριθ. 212 ἐν ἔτ. ἐγγράφῳ τῆς αὐτῆς ἰ. μητροπόλεως.

—Τῇ παρελθούσῃ Πέμπτῃ ἐγένοντο ἐν τῇ Ἐκκλησιαστικῇ Ριζαρείῳ Σχολῇ αἱ ἐξετάσεις τῶν δύο Ἱερατικῶν Φροντιστηρίων, τῶν ἀπ' ἀρχῆς τοῦ ἔτους ἐν αὐτῇ λειτουργούντων. Τὰς ἐξετάσεις παρηκολούθησαν ὁ Μακαρ. Ἀρχιεπίσκοπος μετὰ μελῶν τῆς Ἱ. Συνόδου, ὁ Πρύτανης τοῦ Παιεπιστημίου καὶ τινες τῶν καθηγητῶν αὐτοῦ, ὁ Διευθυντὴς τῶν Ἐρησκεινμάτων, οἱ Σύμβουλοι τῆς Ριζαρείου Σχολῆς καὶ οἱ καθηγηταὶ αὐτῆς καὶ πολλοὶ φιλόμουσοι. Μετὰ εἰσήγησιν τοῦ Διευθυντοῦ τονίσαντος τὴν ἀξίαν καὶ τὴν σπουδαιότητα τῶν Φροντιστηρίων καὶ ἐξάραντος τὰ θαυμάτια ἐντὸς τόσοῦ βραχείου χρονικοῦ διαστήματος ἀποτελέσματα τῆς λειτουργίας αὐτῶν, ἐγένοντο αἱ ἐξετάσεις τῶν ὑποψηφίων ἱερέων, ἐξ ὧν ὄντως ἐξηκριβώθη τὸ λίαν ὠφέλιμον καὶ καρποφόρον τοῦ θεσμοῦ. Ἐν τέλει ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος συνεχάρη τὸ διδάξαν προσωπικὸν καὶ τοὺς ὑποψηφίους καὶ εὐχήθη αὐτοῖς πᾶσαν ἀπὸ Θεοῦ ἐνίσχυσιν εἰς τὴν ἱεράν αὐτῶν κλῆσιν.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΡΩΣΙΑΣ

Ἡ ἀθείατικὴ ἐφημερίς «Benzbojnik» ἔγραφε πρό

τινος σχολιάζουσα τὰς ὑπὲρ τοῦ ἀφελισμοῦ ἐκδηλώσεις τῶν Ἐκκλησιῶν, καὶ ἰδίᾳ τῆς Ἀγγλικανικῆς, ὅτι ὑποστηρίζουσι τὴν Κοινωνίαν τῶν Ἐθνῶν, ἣτις δὲν εἶναι ἡ ἀπλοῦν ὄργανον εἰς χεῖρας τῶν ἱμπεριαλιστῶν, διότι κατὰ βίθος οὐδαμῶς ἀντιτίθενται πρὸς τὴν ἰδέαν τοῦ πολέμου. «Βοηθοῦντες—ἔγραφε—τὸ Συνέδριον (τοῦ ἀφελισμοῦ) οἱ ποιμένες ὄλων τῶν δογμάτων ζητοῦν νὰ πείσουν τοὺς λαοὺς ὅτι αἱ Ἐκκλησίαι βοηθοῦσιν εἰς τὸν κατὰ τοῦ μιλιταρισμοῦ ἀγῶνα, ἐνῶ πράγματι ἀπὸ τοῦδε ζητοῦν νὰ εὐρουσιν τὴν ἠθικὴν δικαιολογίαν τοῦ μέλλοντος πολέμου. Ἀναμφιβόλως εἰς μίαν πολεμικὴν προκήρυξιν οἱ λειτουργοὶ τῶν Ἐκκλησιῶν θὰ ὑποστηρίξωσιν ὡς «δίκαιον» τὸν πόλεμον καὶ θὰ κηρύξωσιν ὅτι ὁ Παράδεισος θὰ εἶναι ἀνοικτὸς διὰ νὰ δεχθῆ τὰς ψυχὰς τῶν νεκρῶν τῆς σφαγῆς ταύτης, ἐν ὀνόματι τῆς κεφαλαιοκρατίας καὶ τῆς Πατρίδος».

— Ἀπὸ τοῦ Φεβρουαρίου τοῦ ἔτους 1930 αἱ σοβιετικαὶ ἀρχαὶ τῆς Μόσχας διέταξαν ν' ἀρχίσῃ ἡ ἀντιθρησκευτικὴ διδασκαλία εἰς ἐν ἴδρυμα κεφαλάλων καὶ τυφλῶν παιδιῶν, ἐν ᾧ ἐκπαιδεύονται 500 παῖδες, ἐκ τῶν ὁποίων 350 ἐσωτερικοί.

ΠΡΟΤΕΣΤΑΝΤΙΣΜΟΣ

Ἐν Σμοκόβῳ τῆς Βουλγαρίας ἰδρύθη προτεσταντικὴ σχολὴ διὰ τὴν ἀναγκάσαν εἰς θρησκευτικὰ καὶ κοινωνικὰ ἔργα προπαρασκευῆν τῶν μελλόντων λειτουργῶν τῆς ἐκεῖ προτεσταντικῆς κινήσεως τῶν «κογκρεγκασιοναλιστῶν», ἣτις περιλαμβάνει 6 7000 χιλ. Βουλγάρους. Εἰς τὴν σχολὴν ταύτην ἐνεγράφησαν ἐν ἀρχῇ 18 σπουδασταὶ ἀμφοτέρων τῶν φύλων.

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

[Ἡ «Ἐκκλησία» ἐν τῇ τμήματι τούτῳ ἀναφέρει πᾶσαν νέαν ἔκδοσιν ἢ ἀντίτυπον ἀποστέλλεται πρὸς τὴν Διεύθυνσιν].

† Μητροπολίτου Ἡρακλείας Φιλαρέτου Βαφείδου, Κύριλλος ὁ Ἀλεξανδρείας καὶ οἱ ἀγῶνες αὐτοῦ κατὰ τοῦ Νεστορίου. Θεσσαλονίκη 1932.—Ὁ γνωστότατος ἐν τοῖς θεολογικοῖς κύκλοις ἐκκλησιαστικὸς ἱστορικὸς σεβ. συγγραφεὺς τοῦ ἔργου τούτου, καὶ ἐν τῇ προβεβηκυῖα αὐτοῦ ἡλικίᾳ καλῶς χρησιμοποιῶν τὸ ἀειθαλὲς ἐπιστημονικὸν αὐτοῦ τάλαντον. ἐξ ἀφορμῆς τοῦ ἑορτασμοῦ τοῦ Ἰωβιλαίου τῆς Γ' Οἰκουμ. Συνόδου ἔγνω νὰ συγγράψῃ τὴν ἀνά χεῖρας μονογραφίαν, ἵνα ἐπικαιρῶς καταστήσῃ γνωστὰς τὰς μεγάλας ὑπηρεσίας τοῦ μεγάλου τῆς Ἀλεξανδρείας ἱεράρχου Κυρίλλου εἰς εὐρύτερον κύκλον. Οὕτω τὸ ἔργον εἰς ὀκτώ κεφαλαίων ἀποτελούμενον ἐκδέτεται τοῖς κατὰ τοῦ Νεστορίου ἀγῶνας τοῦ Κυρίλλου καὶ τὴν ὅλην ἱστορίαν τῆς Γ' Οἰκουμ. Συνόδου μέχρι καὶ τῆς τελειωτικῆς ἐνώσεως τῶν διαμαχομένων μερίδων, κατακλείεται δὲ διὰ κεφαλαίου πραγματευομένου περὶ τῶν συγγραμμάτων τοῦ ἱεροῦ Κυρίλλου, ὧν παρέχεται σύντομος ἀνάλησις.

Βασιλείου Μ. Βέλλα Ὑψηλοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Κριτικὰ εἰς τὸ βιβλίον τῆς Ἐξόδου. Ἐν Ἱερο-

ΔΕΛΤΙΟΝ "ΕΚΚΛΗΣΙΑ,"

ΔΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑ
ΦΩΡΡΙΝΗΣ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ
ΑΙΤΩΛΙΑΣ ΚΑΙ ΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΚΤΗΣ
ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ
Καθηγητής του Πανεπιστημίου

ΟΡΟΙ ΣΥΝΑΡΜΟΜΩΝ
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΔΡΧ. 60. ΕΞΩΤ. ΦΡ. 60. ΑΜΕΡ. ΔΟΛ. 3
ΜΟΝΗ ΚΑΙ ΝΑΩΝ ΕΠΑΡΧΙΑΚΩΝ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΩΝ ΔΡΧ. 100
ΝΑΩΝ ΧΩΡΙΩΝ ΔΡΧ. 80. ΙΕΡΕΩΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΔΡΧ. 80
ΦΟΙΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΙΕΡΟΣΠΟΥΔΑΣΤΩΝ ΔΡΧ. 30

Τὰ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ἐμβάσματα δέον νὰ διευθύνωνται :

Σεβ. Μητροπολ. Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας κ. Κωνσταντίνου. Γραφεῖα Ι. Συνόδου. Πᾶσα δὲ ἐπιστολὴ ἀφορῶσα εἰς τὴν σύνταξιν δέον νὰ διευθύνηται :
Γραφεῖα «Ἐκκλησίας», Ἀρχιεπισκοπὴν.

σολύμοις 1932.—Ἡ πραγματεία αὕτη εἶνε ἀφισρωμένη εἰς τὴν ἀνάλυσιν σημείων τινῶν τῆς Ἐξόδου καὶ δὴ τῶν ἀναφερομένων εἰς τὰ γεγονότα τοῦ Σινᾶ (15, 25β 26· 16, (2,) 6, 7, 9, 10· 17, 1β-7· 20, 22-26· 24, 1-11· 32· 34).

II. Σ. Ρόκκον, Ὁ Ἐκκλησιασμός καὶ ἡ ἐν τῷ ναφ στάσις, Ἐν Θεσσαλονίκῃ 1931. Ὑποδεικνύεται ἡ ἀνάγκη τῆς ἐν τῷ ναφ συμπροσευχῆς καὶ τοῦ τακτικοῦ ἐκκλησιασμοῦ, ἀποτελῶντες ὑποχρέωσιν παντὸς χριστιανοῦ, ἅμα δὲ καὶ ἡ προσήκουσα εὐλαβῆς στάσις.

ΠΡΟΚΗΡΥΞΕΙΣ ΕΚΛΟΓΗΣ ΙΕΡΕΩΝ

I. Μητρόπολις Σπάρτης

Ἡ ἱερὰ μητρόπολις Σπάρτης διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 741 προκηρύξεως αὐτῆς συνωδᾶ τῷ ἀρθρῷ 78 τοῦ νόμου 4148 καλεῖ τοὺς βουλομένους ὅπως μέχρι τῆς 20ῆς Ἰουνίου, ἔ. ἔτ. ὑποβάλωσι μετὰ τῶς νομίμων πιστοποιητικῶν αἰτήσεις ὑποψηφιότητος πρὸς συμμετοχὴν εἰς ἐνέργειαν ἐκλογῆς ἐφημερίου διὰ τὴν χρεῦσσαν θέσιν τοιοῦτου ἐν τῷ χωρίῳ Λογανικῷ τοῦ τόως Δήμου Πελλάνης. Ἐν Σπάρτῃ τῇ 3 Ἰουνίου 1932. † Ὁ Σπάρτης Γερμανός.

—Ἡ ἱερὰ μητρόπολις Σπάρτης διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 742 προκηρύξεως αὐτῆς συνωδᾶ τῷ ἀρθρῷ 78 τοῦ νόμου 5148 καλεῖ τοὺς βουλομένους ὅπως μέχρι τῆς 20ῆς Ἰουνίου ἔ. ἔτ. ὑποβάλωσι μετὰ τῶν νομίμων πιστοποιητικῶν αἰτήσεις ὑποψηφιότητος πρὸς συμμετοχὴν εἰς ἐνέργειαν ἐκλογῆς ἐφημερίου διὰ τὴν χρεῦσσαν θέσιν τοιοῦτου ἐν τῷ χωρίῳ Γεωργιτίῳ τοῦ ἐνοριακοῦ ναοῦ ὁ «Ἅγιος Ἀθανάσιος» τοῦ τόως Δήμου Πελλάνης. Ἐν Σπάρτῃ τῇ 3 Ἰουνίου 1932. † Ὁ Σπάρτης Γερμανός.

ΔΗΜΟΠΡΑΣΙΑΙ

Τὸ τοπικὸν συμβούλιον τοῦ Ο.Δ.Ε.Π. τῆς ἱερᾶς Μητροπόλεως Θηβῶν καὶ Λεβαδείας διακηρύττει ὅτι ἐκτίθεται εἰς πλειοδοτικὴν δημοπρασίαν ἡ ἐκποίησις 30.000. ὀκάδων ἐλαιῶν βρωσίμων περὶπου Βας καὶ Γης ποιότητος τῆς ἱερᾶς μονῆς Ὁσίου Λουκᾶ 1) Πρὸς συμμετοχὴν

εἰς τὴν δημοπρασίαν εἰσὶ δεκτοὶ οἱ αὐτοπροσώπως ἢ διὰ πληρεξουσίου προσάγοντες χρηματικὸν ποσὸν ἴσον πρὸς τὸ 1)10 τοῦ παρὰ τοῦ ἀρμοδίου Συμβουλίου τεθέντος ἐλαχίστου ὀρίου προσφορᾶς ἢ ἀπόδειξιν τοῦ καταστήματος Ἐθνικῆς Τραπεζῆς ὅπερ διεξάγει τὴν δημοπρασίαν. 2) Ἡ πρὸς συμμετοχὴν εἰς τὴν δημοπρασίαν κατατεθεισομένη ἐγγύησις ἐπιστρέφεται εἰς τοὺς μὴ ἀναδειχθέντας τελευταίους πλειοδότας τὴν ἐπομένην τῆς δημοπρασίας, συμψηφίζεται δὲ εἰς τὸ ἀγορασθησόμενον ποσὸν διὰ τὸν ἀναδειχθέντα ὡς τελευταῖον πλειοδότην ἀγοραστήν, καταπίπτει δὲ αὐτοδικαίως ὑπὲρ τοῦ Ο.Δ.Ε.Π. ἐν περιπτώσει μὴ παραλαβῆς τοῦ πράγματος. 3) Ἡ καταβολὴ τοῦ ἐκπλειστηριάσματος γενήσεται εἰς τὴν Ἐθνικὴν Τραπεζάν πρὸ τῆς παραλαβῆς τοῦ πράγματος. ἢ δὲ παραλαβῆ θὰ γίνῃ ἐν ταῖς ἐν τῇ παραλίᾳ τῆς μονῆς τοῦ Ὁσίου Λουκᾶ ἀποθήκαις τῆς μονῆς ἐντὸς 10 ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς κοινοποιήσεως τῆς ἐγκρίσεως. 4) Ἡ ἐγκρίσις τῶν πρακτικῶν θέλει γίνῃ κατὰ τὸν νόμον ὑπὸ τοῦ τοπικοῦ ἢ κεντρικοῦ συμβουλίου. 5) Ἡ δημοπρασία γενήσεται ἐν Λεβαδείᾳ ἔξωθεν τοῦ καφενείου Κ. Ραυτοπούλου τὴν 26 Ἰουνίου 1932 ἡμέραν Κυριακὴν ἀπὸ τῆς ὥρας 10-12 π. μ. ἐνώπιον τῆς ἀρμοδίας ἐπιτροπῆς. 6) Ὁ ἀγοραστής ὑποχρεοῦται εἰς τὴν πληρωμὴν τῶν δημοσίων καὶ δημοτικῶν φόρων ὡς καὶ παντὸς ἄλλου τυχόν ὑποβληθησομένου φόρου καὶ εἰς τὰ τέλη χαρτοσήμου. 7) Ὁ ἀγοραστής βαρύνεται μονομερῶς διὰ τὰ κηρύκεια καὶ τέλη κλπ. ἐν γένει ἔξοδα ὡς καὶ τὰ ἔξοδα δημοποιήσεως. Ἐν Λεβαδείᾳ τῇ 27 Μαΐου 1932. ὁ πρόεδρος † ὁ Θηβῶν καὶ Λεβαδείας Συνέσιος.

Τὸ τοπικὸν συμβούλιον Ο.Δ.Ε.Π. τῆς ἱερᾶς μητροπόλεως Χαλκίδος διακηρύττει ὅτι ἐκτίθεται εἰς πλειοδοτικὴν δημοπρασίαν ἐκποίησεως ἐνεργηθησομένην δι' ἐνσφραγιστῶν προσφορῶν ἀγροὶ καὶ ἐλαιῶνες, οἰκόπεδα, οἰκαὶ, ἐλαϊόδενδρα, κείμενα εἰς τὰς περιφερείας Ἰστιαίας, Ἄγιου, Αἰδηψοῦ καὶ Τουργοῦβιτσης τῆς ἱ. μονῆς ἁγίου Γεωργίου ἢ Ἠλία βάσει τῶν ὄρων τῆς ὑπ' ἀριθ. 256 ε.ε. διακηρύξεως τοῦ τοπικοῦ συμβουλίου Ο.Δ.Ε.Π. τῆς ἱ. μητροπόλεως Χαλκίδος καὶ συγγραφῆς ὑποχρεώσεων. Ἡ δημοπρασία ἐνεργηθῆσεται ἐν Ἰστιαίᾳ εἰς τὸν συνήθη τόπον τῶν δημοπρασιῶν τὴν 24 Ἰουλίου 1932 ἡμέραν Κυριακὴν καὶ ὥραν 10—12 ἐνώπιον τῆς ἀρμοδίας ἐπιτροπῆς. Τῆς συγγραφῆς ὑποχρεώσεων καὶ τῶν τυχόν σχεδιογραμμάτων καὶ λοιπῶν ὄρων δύναται νὰ λάβωσι γνῶσιν οἱ ἐνδιαφερόμενοι παρὰ τῷ οἰκειῷ ὑπ' ἡματι τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς. Ὁ Πρόεδρος καὶ α.α. Ὁ Πρωτοσύγγελος Ἀρχιμ. Βασίλειος Κωνσταντίνου.

Τὸ τοπικὸν συμβούλιον Ο.Δ.Ε.Π. τῆς ἱερᾶς μητροπόλεως Χαλκίδος διακηρύττει ὅτι ἐκτίθεται εἰς πλειοδοτικὴν δημοπρασίαν ἐκποίησεως ἐνεργηθησομένην δι' ἐνσφραγιστῶν προσφορῶν ἀγροὶ καὶ ἐλαιόδενδρα τῆς ἱ. μονῆς Ἐθαγγέλισμου βάσει τῶν ὄρων τῆς ὑπ' ἀριθ. 258 ε.ε. διακηρύξεως τοῦ τοπικοῦ συμβουλίου Ο.Δ.Ε.Π. τῆς ἱ. μητροπόλεως Χαλκίδος καὶ συγγραφῆς ὑποχρεώσεων. Ἡ δημοπρασία ἐνεργηθῆσεται ἐν Σκιάθῳ εἰς τὸν συνήθη τόπον τῶν δημοπρασιῶν τὴν 24 Ἰουλίου 1932 ἡμέραν Κυριακὴν καὶ ὥραν 10—12 ἐνώπιον τῆς ἀρμοδίας ἐπιτροπῆς. Τῆς συγγραφῆς ὑποχρεώσεων, τῶν τυχόν σχεδιογραμμάτων καὶ λοιπῶν ὄρων δύναται νὰ λάβωσι γνῶσιν οἱ ἐνδιαφερόμενοι παρὰ τῷ οἰκειῷ ὑπ' ἡματι τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς. Ὁ Πρόεδρος καὶ α.α. Ὁ Πρωτοσύγγελος Ἀρχιμ. Β. Κωνσταντίνου.

Τύποις «Φοῖνικος» ὁδὸς Σταδίου 44